

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

PŘÍPRAVA KURZU PŘÍRODNÍ VÝCHOVY PRO ADOLESCENTY

Diplomová práce

(bakalářská)

Autor: Dominik Pospíšil, Rekreatologie

Vedoucí práce: Mgr. Rudolf Rozsypal

Olomouc 2020

Jméno a příjmení autora: Dominik Pospíšil

Název bakalářské práce: Příprava kurzu přírodní výchovy pro adolescenty

Pracoviště: Katedra rekreologie

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Rudolf Rozsypal

Rok obhajoby bakalářské práce: 2020

Abstrakt: Tato bakalářská práce se zabývá analýzou již proběhlých kurzů organizovaných Domem dětí a mládeže Šternberk. V teoretické části práce je definována výchova, příroda a přírodní výchova. Dále pak popisuje skautskou metodiku přírodní výchovy a principy Leave No Trace. Zabývá se také charakteristikou zážitkové pedagogiky, evaluace a zpětné vazby, volného času a popisuje využití vzdělávacích prostředků. Popisuje projektování kurzu a právní aspekty při pořádání tábora. Definuje také věkovou kategorii adolescentů dle psychického a fyzického vývoje a popisuje vhodný edukátorský přístup k tomuto období. Hlavním cílem je vytvoření manuálu pro přípravu kurzu přírodní výchovy pro věkovou kategorii adolescentů, který může sloužit pedagogům a vedoucím jako inspirace pro tvorbu kurzů se zaměřením na přírodní výchovu.

Klíčová slova: adolescence, ekologická výchova, přírodní výchova, zážitková pedagogika, životní styl, projektování, manuál

Souhlasím s půjčováním bakalářské práce v rámci knihovních služeb.

Author's first name and surname: Dominik Pospíšil

Title of the bachelor's thesis: Preparation of a natural education course for adolescents

Department: Recreationology

Supervisor: Mgr. Rudolf Rozsypal

The year of presentation: 2020

Abstract: This bachelor's thesis deals with the analysis of already completed courses organized by the Dům dětí a mládeže Šternberk. The theoretical part of the thesis defines education, nature and nature education. It also describes the Scout methodology of natural education and the principles of Leave No Trace. It also deals with the characteristics of experiential pedagogy, evaluation and feedback, free time and describes the use of educational resources. It describes course design and legal aspects of camp organization. It also defines the age category of adolescents according to mental and physical development and describes a suitable educational approach for this age category. The main objective is to create a manual for the preparation of a course of natural education for the age group of adolescents, which can be used as an inspiration for teachers and leaders for the creation of courses focusing on natural learning.

Keywords: adolescence, ecological education, nature education, experiential learning, lifestyle, designing, manual

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně s odbornou pomocí Mgr. Rudolfa Rozsypala a uvedl všechny použité literární a odborné zdroje a dodržoval zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 31. července 2020

.....

Děkuji Mgr. Rudolfu Rozsypalovi, za pomoc a cenné rady, které mi poskytl při zpracování bakalářské práce.

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Přehled poznatků.....	11
2.1	Výchova.....	11
2.2	Příroda	11
2.3	Přírodní výchova.....	12
2.3.1	EVVO.....	13
2.4	Skautská metodika přírodní výchovy	13
2.5	Leave No Trace	14
2.6	Zážitková pedagogika.....	14
2.7	Evaluaace a zpětná vazba	15
2.8	Volný čas	16
2.9	Využití vzdělávacích prostředků	16
2.9.1	Kužel zkušeností	16
2.9.2	Využití vzdělávacího proudu	17
2.9.3	Zóny učení.....	18
2.10	Projektování.....	19
2.10.1	Fáze projektu	19
2.10.2	Specifikace cílové skupiny.....	21
2.10.3	Základní tvorba myšlenky a stanovení cílů.....	21
2.10.4	Personální zajištění kurzu.....	22
2.10.5	Zajištění ubytování a stravování	24
2.10.6	Sestavení programu	25
2.10.7	Financování	28
2.10.8	Propagace	29
2.11	Právní aspekty pořádání tábora.....	30
2.12	Věkové období adolescenti.....	31

2.12.1	Životní postoj adolescentů	32
2.12.2	Adolescenti a jejich identita	32
2.12.3	Tělesný a pohybový vývoj v období adolescence	33
2.12.4	Psychický a sociální vývoj v období adolescence.....	34
2.12.5	Edukátorský přístup v období adolescence	35
3	Cíle.....	36
3.1	Hlavní cíl	36
3.2	Dílčí cíle	36
3.3	Úkoly	36
4	Metodika	37
4.1	Tvorba manuálu	37
4.2	Metoda introspektivní	37
4.3	Technika rozhovor	37
4.4	Metoda dotazník	38
4.5	Charakteristika souboru	38
4.6	Způsob sběru dat.....	38
4.7	Metody zpracování dat	39
5	Výsledky	40
5.1	Pobytové tábory	40
5.1.1	Pobytový tábor v Loučné nad Desnou 2016	40
5.1.2	Pobytový tábor v Loučné nad Desnou 2017	41
5.1.3	Pobytový tábor v Loučné nad Desnou 2018	41
5.1.4	Pobytový tábor v Loučné nad Desnou 2019	42
5.2	Analýza.....	43
5.2.1	Analýza uskutečněných kurzů.....	43
5.2.2	Objektivní analýza.....	45
5.2.3	Shrnutí a náměty ke zlepšení.....	57

5.3	Příprava kurzu „Najdi se v přírodě“	58
5.3.1	Tvorba základní myšlenky, téma, záměr a cíle kurzu, cílová skupina	58
5.3.2	Termín a místo	60
5.3.3	Realizační tým.....	60
5.3.4	Zajištění ubytování a stravování	61
5.3.5	Sestavení programu	62
5.3.6	Zajištění dopravy a materiálu	65
5.3.7	Rozpočet kurzu.....	67
5.3.8	Propagace	72
6	Diskuze	73
6.1	Limity práce.....	73
7	Závěry	74
8	Souhrn	75
9	Summary	76
10	Referenční seznam	77
11	Přílohy	83
11.1	Dotazník pro děti, které se zúčastnily letních táborů v Loučné nad Desnou v letech 2016 - 2019	83
11.2	Dotazník pro Instruktory, kteří se zúčastnili letních táborů v Loučné nad Desnou v letech 2016 - 2019	84
11.3	Záznam o rozhovoru s vedoucím kurzu	85
11.4	Informovaný souhlas	87
11.5	Belbinův test týmových rolí	89

1 Úvod

Člověka už od pradávna pohání chuť poznávat, toužit, zažít, vyzkoušet si, uspět či neuspět a na základě toho se pak obohatit o to nejcennější, o zkušenost. Již hloupý Honza sešel z vyhráté pece vybaven jen chlebem a požehnáním od své zlaté matky, vstříc dobrodružství světa a přírody, která tehdy obývala rozsáhlejší území, než je tomu dnes. Povšimněme si, že ho v lese či na poli nečekala lavice ani tabule, ale skutečná přírodní nauka a silné prožitky, které jsou dnes více a více postrádány.

Důvodem pro výběr tématu mé práce, která je zaměřená na přírodní výchovu a tvorbu manuálu kurzu, je ten, že mne samého v tomto období ovlivnily letní tábory. Již delší dobu pozoruji, že spousta dnešních kurzů je zaměřena spíše na moderní trendy dnešního světa a příroda je opomíjena. Chtěl bych pedagogům a vedoucím poskytnout inspiraci, jak připravit kurz se zaměřením na přírodní výchovu.

Tato práce si klade za cíl vytvořit manuál kurzu přírodní výchovy pro věkovou kategorii adolescentů. Právě v tomto období jsou jedinci náchylnější k patopsychologickým jevům, které negativně ovlivňují jejich budoucí život (Thorová, 2015). Rád bych vedl tuto mladou generaci k tomu, aby využívala principy přírodní výchovy, jelikož co si v tomto věku osvojí, si často odnášejí do svého dospělého života (Krajhanzl, 2012).

V teoretické části se zabývám výchovou, přírodou, přírodní výchovou, skautskou metodikou přírodní výchovy a principy Leave No Trace. Věnuji se také definici volného času, zpětné vazby a zážitkové pedagogiky, jejíž principy jsou využity v praktické části. Pro plánování kurzu je nezbytné mít odborné znalosti pro projektování a právě tomu se věnuji v další části. Při práci s lidmi je také nutné vědět, jakým věkovým obdobím právě procházejí, co prožívají a jak bychom k nim měli přistupovat. Proto uvádím také charakteristiku věkové kategorie adolescentů z hlediska tělesného, pohybového, sociálního a psychického vývoje a popisuji doporučený přístup k tomuto věkovému období.

V praktické části se budu věnovat analýze proběhlých táborů organizovaných DDM Šternberk. Na základě této analýzy a odborných poznatků z literatury vytvořím vzorový manuál pro přípravu kurzu přírodní výchovy pro adolescenty, ve kterém se zaměřím na problematiku projektování akcí tohoto typu.

Věřím, že tento manuál by mohl sloužit pedagogům a vedoucím jako inspirace při tvorbě kurzů.

2 Přehled poznatků

2.1 Výchova

Definice existuje celá řada a vyvíjejí se v závislosti na čase i prostoru. Různé definice najdeme ve slovníku vzniklém před sto lety a jiné dnes, další v českém pedagogickém prostředí a jiné například ve vzdálenějším anglosaském. Dle Harmacha (2004) je výchova záměrné působení na člověka, které je komplexní a formuje fyzickou, psychickou a sociální stránku jeho osobnosti.

Jochman (2018) se ve svém spise o výchově dospělých-andragogice, opírá o Jana Amose Komenského jako velkého myslitele, který nezmenšuje výchovu jen pro děti a mládež, nýbrž je výchova celoživotní. Podle něj jsou myšlenky J. A. Komenského nadčasové a mají nám stále co nabídnout. Jasně výchovu definuje jako sociální vědu. Vysvětluje výchovu za pomoci antropologického trojúhelníku. Člověk (utváření osobnosti), společnost (socializace) a kultura (přenos kultury na jedince nebo opačně vpravování jedince do kultury).

Řehořková (2018) píše o výchově jako součásti kultury. Nabádá, aby se naše současná výchova nezříkala svých tradic, které jsou zdravé a na něž můžeme být hrdí. Vychází z Miroslava Tyrše a J. A. Komenského, na které můžeme navazovat. Kučerová (2018) dodává, že kulturní hodnoty jsou nejcennější dědictví, které si člověk po tisíciletí nese a chrání. Učitel či vychovatel je ve společnosti povolán k úloze tyto hodnoty objevovat, chápat, potřebovat, ctít a milovat, nikoli ovšem hotové sdělovat. Řehořková (2018) tvrdí, že citové a mravní stránky osobnosti musí harmonovat s rozumovým rozvojem osobnosti a ten pak s vědeckotechnickým rozvojem. Pedagogika jako věda o výchově musí být schopna prosazovat taková opatření, která by vedla ke zduchovnění člověka a rozvoji jeho lidských kvalit.

Jochman (2018) rozděluje proces rozvoje socializované plnohodnotné bytosti na tři pilíře a to na výchovu, vzdělání a přidává také péči, která může být chápána jak o sebe tak i o okolí.

Z výše uvedených definic můžeme nalézt princip přírodní výchovy, který v sobě zahrnuje všechny tři pilíře. Krajhanzl (2012) přidává nejdůležitější vlastnost pedagoga a to mít cit pro načasování, kdy je vhodné rozvíjet určitou vlastnost.

2.2 Příroda

Příroda je pojem, kterému skoro všichni rozumí, ale jen málokdo ho dokáže definovat. „V antice byla příroda považována za živou. Středověk bral přírodu jako stvoření boží. V novověku je příroda chápána stále víc mechanicky a fyzikálně; je řízena zákony a jejím protějškem je myslící subjekt. Věda v 19. století dokázala, že součástí přírody je i člověk, avšak z pohledu filozofie je příroda mimolidská přirozená skutečnost“ (Beneš a spol., 2002).

Příroda je dle Kočího (1925) nevyčerpatelný předmět lidského bádání. Výchova přírodou je stálá, důsledná, spravedlivá, neznající protekce ani slepých vášní, ovšem ani soucitu, milosrdenství, blahovolnosti a je nejstarší vychovatelkou lidstva (Kočí, 1925).

Podle Strejčkové (2005) není ochrana přírody v lidech geneticky zafixována, protože člověk musel s přírodními podmínkami bojovat v průběhu celého evolučního vývoje, přičemž rozsah jeho genetických vloh duševních i tělesných byl a je podmíněn vnějšími přírodními podmínkami, ve kterých se vyvíjí. Gifford (1997) ve své práci popisuje přírodu vědeckými výzkumy jako tu, která regeneruje člověka a umožňuje mu kognitivní svobodu, propojenost s ekosystémem, útěk, výzvu, růst, vůdcovství, obnovené sociální vztahy a zdraví, což vede k psychické a fyzické harmonii díky pobytu v ní.

2.3 Přírodní výchova

Definici přírodní výchovy se rozumí „výchova o přírodě, pro přírodu, přírodou a především v přírodě“ (van Matre, 1999). Máchal (2000) o ni tvrdí, že má výchovnou a vzdělávací funkci. Díky ní si člověk uvědomí svou spoluzodpovědnost za aktuální stav přírody. Jejím cílem je vedení jedince k tomu, aby byl v životě střídavý a uvažoval ekologicky. Podle něj vede k nekonzumnímu a duchovně založenému životnímu postoji a zároveň spolu nese jisté zdravotní benefity.

Hanuš a Jirásek (1996) shrnují základní principy výchovy v přírodě: (1) výchova v přírodě zdůrazňuje vedle člověka i jeho prostředí, (2) výchova v přírodě směřuje k intenzivnímu prožívání, které harmonicky rozvíjí osobnost jedince, (3) skrze reálnost přírody je výchova v přírodě spojena s opravdovostí a pravdivostí, různá prostředí mohou klást na člověka vysoké nároky na mnoha úrovních – psychické vyrovnanosti, kolektivního jednání, fyzické zdatnosti a morální vyspělosti, (4) výchova v přírodě působí na harmonický a komplexní rozvoj osobnosti, (5) výchova v přírodě je prostorem pro setkávání – s přírodou, se sebou, s ostatními a v tomto smyslu může pomáhat formovat osobnost jedince, vytvářet si názory, obhajovat a přijímat jejich zdůvodněnou změnu.

Podle Švestkové (2004) se přírodním vzděláváním a výchovou dále rozumí:

- předávání soustavy znalostí a dovedností týkajících se zákonitostí biosféry, vztahů člověka a životního prostředí, problémů životního prostředí, z globálního i lokálního hlediska a možností i způsobů dosažení udržitelného rozvoje
- rozvinutí schopností uvažovat v souvislostech a chápat interakci přístupů ekologických, technologických, ekonomických i sociálních
- podněcování aktivity a tvořivosti zaměřené k žádoucímu jednání

- ovlivňování vztahu k přírodě, odpovědnosti za jednání vůči prostředí, ohleduplnosti a spolupráce v mezilidských vztazích
- působení na utváření hierarchie životních hodnot a celkového životního stylu ve smyslu potřeb udržitelného rozvoje

2.3.1 EVVO

EVVO je strategií environmentálního vzdělávání Ministerstva životního prostředí České republiky a má již dlouhou tradici. Zkratka EVVO je Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta si klade za cíl rozvíjet kompetence, které jsou za potřebí pro environmentálně odpovědné jednání. Tohle jednání by mělo navodit a motivovat jedince k šetrnému zacházení s přírodou a jejími zdroji, ve spotřebitelském chování, v chování k životnímu prostředí i k člověku. Vede člověka, aby odpovědně a aktivně jednal ve prospěch svého okolí a předcházel problémům životního prostředí. Skrze tuto strategii mají možnost školy nabízet žákům vzdělání a výchovu v environmentální oblasti (MZP, 2016).

2.4 Skautská metodika přírodní výchovy

Cenným materiálem pro tvorbu programových aktivit s tematikou přírodní výchovy poskytuje skautská příručka pro vedoucí, kde Klápště (2008) popisuje 5 základních principů. Motivuje vedoucího či pedagoga k tomu, aby v první řadě používal zdravý rozum a příručku využíval pouze jako červenou nit ve vymýšlení programu. V příručce taktéž popisuje vhodnost použití jednotlivých programů pro určité věkové kategorie. V pěti bodech popisuje program skautů, pro budování pozitivního vztahu s přírodou:

Pobyt v přírodě

Pobyt v přírodě prospívá tělu a obohacuje našeho ducha. Je důležité utvářet příležitosti trávit volný čas v přírodě a zároveň pobyt ztraktivnit tak, aby se jedinec toužil navrátit a zlepšoval své dovednosti spojené s pobytem v ní. Dále uvádí, že je důležité žáky informovat o ohleduplnosti při pobytu v přírodě.

Vnímání přírody

Objevit logiku a tempo přírody, stejně tak jako každodenně lidé objevují logiku a tempo počítačů. Lidé by měli být s přírodou sžítí a vědět, čeho si v ní všimat.

Poznávání přírody

Přírodu je dobré poznávat také rozumem, nejen smysly a city. Biologické a ekologické znalosti nám dávají základ k tomu, abychom přírodu pochopili. Toto všechno tvoří harmonický celek.

Hodnota přírody

Cílem přírodní výchovy by měl být jedinec, který má přírodu rád, uznává její hodnotu a má úctu k živým tvorům. Tyto hodnotové postoje ovlivňují vzory (rodiče, paní učitelka, literární hrdinové), v druhé řadě společnost a v neposlední řadě i zážitky spojené s ní. I proto je vhodné tuto výchovu směřovat prožitkovým směrem.

Šetrné chování

Každý z nás každý den ovlivňujeme životní prostředí kolem sebe. Člověk se neobejde bez oblečení, potravin nebo dopravy. Je tedy nutné porozumět tomu, jak se náš vliv na přírodu projevuje. V každodenních situacích máme možnost volby pro šetrné a méně šetrné řešení. Měli bychom se snažit ukazovat takovou cestu, která má co nejmenší negativní dopad na životní prostředí.

2.5 Leave No Trace

Leave No Trace je Americkým vzdělávacím programem, který se od 60 let dostává do povědomí celého světa. Turner (2002) ho popisuje jako program, který si klade za cíl vzdělávat veřejnost k ohleduplnosti k přírodě. Program stojí na sedmi principech:

- Mít dobře naplánovanou cestu dopředu a připravit se.
- Cestovat a rozdělávat tábor na odolných površích.
- Řádně likvidovat odpad, pokud možno co sis přinesl, to si taky odnes.
- Nechat to, co v přírodě najdete.
- Minimalizovat dopady ohně.
- Respektovat divočinu.
- Být ohleduplný k ostatním návštěvníkům.

2.6 Zážitková pedagogika

Zážitková pedagogika je přístup, ve kterém se využívá autentický prožitek jako prostředek výchovy, se kterým dále pracuje ve smyslu vyvolání výchovných změn jedince (Másilka, 2003). Dle Vážanského (1992) je cílem zážitkové pedagogiky vytvářet situace, které člověku umožňují vlastním „prožitím“ odhalit nové oblasti, dosáhnout vědomosti a získat nové zkušenosti. Dle Jiráska (2004) nejde jen o vyvolání prožitku, ale především o jeho zpracování a převedení do zkušenosti, jež může být opětovně využita.

„Jedná se o programy, organizované zpravidla formou fyzicky náročné činnosti spojené s určitou mírou rizika ve vnějším, přírodním i městském prostředí popř. v tělocvičných zařízeních (strukturované hry, výpravy do obtížně přístupného terénu, trénink přežívání v přírodě, náročné vodácké akce). Jsou zaměřeny na rozvoj sebepojetí, sociálních vztahů a

vztahů k životnímu prostředí, proto kromě fyzického výkonu zahrnují obvykle sebereflexi, reflexi, sociální interakce a pozorování prostředí“ (Průcha a spol., 2009).

Neuman (2000) uvádí, že v přírodní výchově jsou využívány hry s ekologickou tematikou jako prostředek pro prožití a uvědomění si konkrétních souvislostí a problémů vztahu člověka a přírody. Výchova v přírodě, jako jedna z metod využívaných zážitkovou pedagogikou, se snaží odpoutat klienty od stereotypního stylu života a navrátit je zpět ke skutečnému světu. Vystavuje jedince síle prožitků v přirozených podmínkách. Nesnaží se zatracovat technologie ani navrátit se do minulosti, ale čerpá z přírody a využívá její bohatství (Hanuš, Jirásek 1996).

2.7 Evaluace a zpětná vazba

Evaluace je důležitou složkou v jakékoli práci s lidmi. Provádíme ji téměř pořád, aniž bychom si to uvědomovali. Je to proces „zhodnocení a vyhodnocování“ (Kloosterman & Giebel, 2007)

Kloosterman & Giebel (2007) uvádí proč je vlastně evaluace nutná. Proces přirovnávají k vaření. Píší, že evaluace je takové vaření pro návštěvu. Máme recept na pokrm, což je pomyslný námět programu akce. Tento recept vypadá podle nás skvěle a rádi podle něj budeme vařit, avšak při vaření pozorujeme celý proces - kontrolujeme jestli má pokrm správnou barvu, vůni či chuť, až zjistíme, že některé procesy neprobíhají zcela podle našich představ. S vypětím všech sil dojdeme k finální fázi pokrmu a se strachem servírujeme. V případě programu přednášíme námi vytvořený program lidem, kteří jej ochutnávají. Až vše skončí, lidé pozřou celý program a přijde na řadu otázka, Chutnalo vám? Na kterou obdržíme kladnou či zápornou zpětnou vazbu. Zároveň zažijeme i jakousi evaluaci sami v sobě. Tato evaluace nám pomůže některé věci dělat jinak tak, aby příště výsledný pokrm byl mistrovským dílem.

Aby byla zpětná vazba užitečná, musí být podána tak, aby ji daná osoba pochopila, byla schopna ji přijmout a něco s ní dělat. Dle Sýkory (2006) je nutné upozornit na to, že by měla být vždy řízená a dobře připravená. Je dobré vědět, kam chce pedagog jednotlivce či skupinu dovést.

„Můžeme tvrdit, že zpětná vazba pomáhá účastníkům nejméně v těchto pěti směrech: Zefektivňuje proces učení; Obohacuje prožitky a zkušenosti; Pomáhá formovat smysl prožívané zkušenosti; Vyhledává a poukazuje na souvislosti; Rozvíjí dovednost učit se ze zkušeností“ (Hanuš a Chytilová, 2009). Je důležitá také pro lektory, jelikož získávají hodnotící ukazatele, zda použili správné postupy a metody a dosáhli požadovaného cíle či nikoliv.

2.8 Volný čas

„Volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život.“ (Hofbauer, 2004). Volný čas by tedy měl sloužit k možnosti uvést své tělo a mysl do jakéhosi stavu pohody, kdy má jedinec možnost načerpat zpět síly, které mu povinné činnosti vzaly.

„Volný čas již nepředstavuje jen prostor pro relaxaci a oddech, ale složitý dynamický systém širokého dosahu“ (Kraus a spol., 2001). Dle tohoto tvrzení můžeme pod tímto pojmem hledat nesčetné množství způsobů, jak jej využít a každý jedinec se může na něj dívat jinak. Němec (2002) píše: "Podle negativních definic je volný čas chápán jako zbývající doba, která zůstala po práci či studiu, domácích pracích a uspokojení základních biologických potřeb. Pozitivní definice popisují volný čas jako neohrazený prostor, ve kterém se jedinec může svobodně realizovat.“

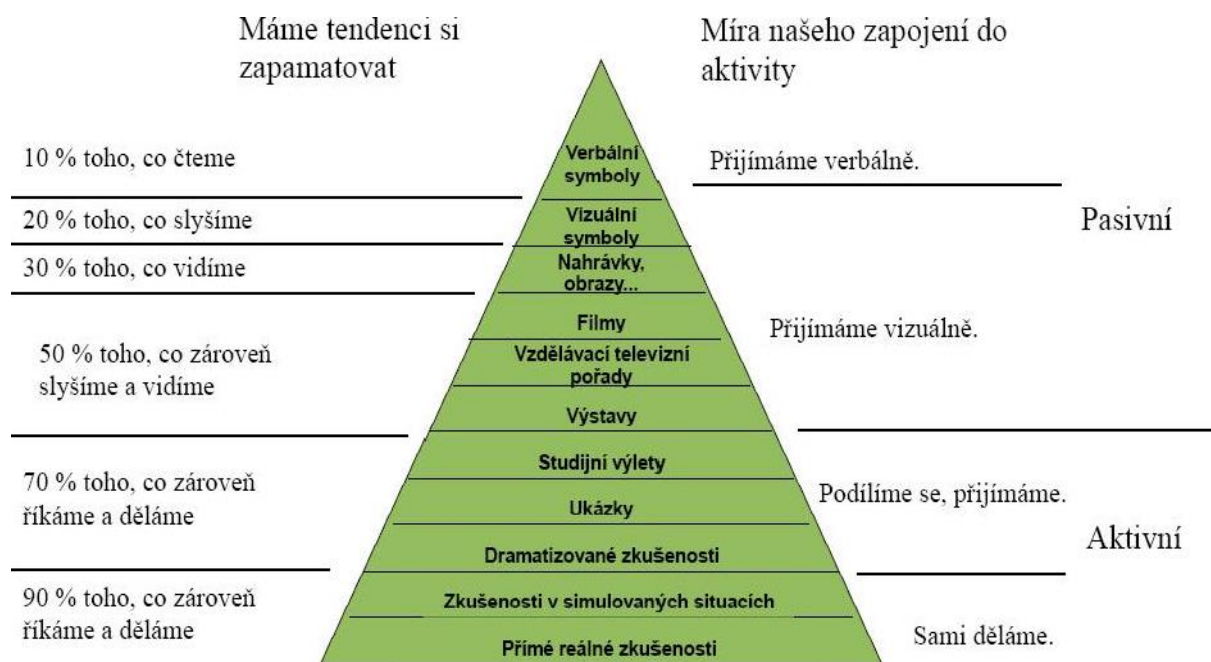
Meisner (1976) popisuje, že: „Nově nabývaná svoboda ve volném čase si vyžaduje výchovy. Býti svoboděn od heteronomního určování a řízení vyžaduje nutně být schopen používat svobody autonomně. Svět svobody volného času vyžaduje značnou zodpovědnost“. Také je přesvědčen, že „Ztráta pocitu svobody současně znehodnocuje volný čas.“.

Míra ovlivňování volného času závisí na věku dětí a jejich mentální a sociální vyspělosti a i na charakteru rodinné výchovy. Prostředí, ve kterém děti tráví volný čas je různorodé. Může to být domov, škola, různé společenské organizace a instituce (Pávková a spol., 2002).

2.9 Využití vzdělávacích prostředků

2.9.1 Kužel zkušeností

Pro zkvalitnění vzdělávacího procesu slouží Daleův (1946) kužel zkušeností. Je dobré se z něj inspirovat při vedení výuky.

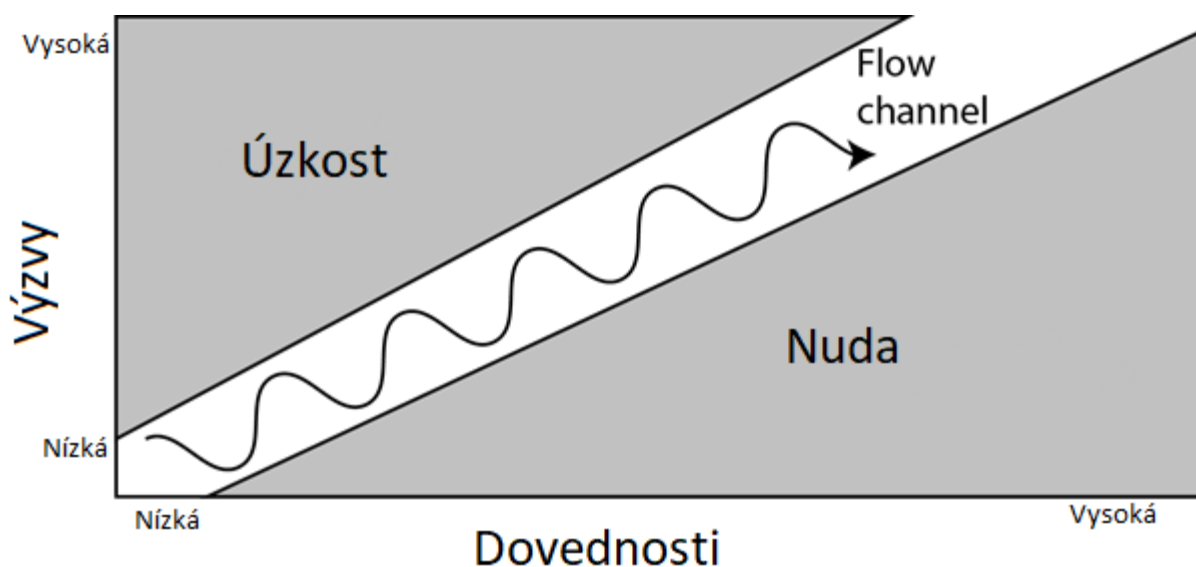

Obrázek 1. *Kužel zkušenosti* (adaptováno dle - Dále, 1946)

Z kuželu je zřejmé, že učební proces je neefektivnější při získávání vědomostí pomocí zážitkové formy. U pasivních metod je člověk spíše pozorovatelem reality. Naproti tomu u aktivních metod člověk získává přímou zkušenost a učení je tak neefektivnější.

2.9.2 Využití vzdělávacího proudu

Při tvorbě programu je dobré vědět, za jakých podmínek je s jedinci neefektivnější pracovat. Csikszentmihalyi (1996) se zaměřuje na teorii optimálního prožívání. Pojem flow neboli plynutí jeho autor popisuje jako „stav, ve kterém jsou lidé tak ponořeni do určité činnosti, že nic jiného se jim nezdá důležité. Jedná se o rovnováhu mezi dovednostmi a schopnostmi jedince a mírou výzvy, kterou aktivita nabízí. Pokud tedy správně zvolíme obtížnost aktivity a podaří se nám dosáhnout stavu pohlcení, je takovéto prožívání natolik pozitivní, že jedinec má potřebu ji znovu absolvovat. Jedincům předkládáme úkoly či výzvy, které pro ně nejsou úplně jednoduché, ale jsou schopni je splnit. Pokud bychom jim předkládali pouze jednoduché aktivity, nudili by se. Oproti tomu úkoly nad jejich síly, by způsobily nechuť pokračovat v procesu.

Obrázek 2. *FLOW* (adaptováno dle - Csikszentmihalyi, 1996)

2.9.3 Zóny učení

V neposlední řadě je taktéž třeba zmínit teorii zóny komfortu. Ta představuje zónu, ve které jsou jedinci schopni na základě prožitku pracovat sami na sobě a získat tak nové zkušenosti. „Každý jedinec má svou zónu pohodlí, oblast, do které patří všechny situace a věci, které mu jsou známé, které ovládá a jejich zvládnutí, pochopení, či poznání mu nečiní žádný problém. Protože se však v životě setkáváme s novými situacemi a výzvami, jsme nuceni tu a tam svoji bublinu pohodlí opustit. Právě v ten moment se dostáváme do zóny učení. Protože hranice zóny komfortu a učení je vcelku pružná, záleží na tom, jak daleko se do zóny učení dostaneme. Zda je nám nová situace přiměřenou výzvou a je v našich silách ji zvládnout, nebo se naopak dostaneme příliš daleko – za hranice osobních možností. Zvládnutí situace s sebou většinou přináší pozitivní pocity a rozšíření naší komfortní zóny, na druhou stranu neúspěch může vést ke zmaru a zmenšení zóny komfortu“ (Činčera, 2007).

Komfort - nuda

Eustres – zájem, chuť, odhodlání

Distres – panika, strach, slabost

Obrázek 3. Zóny učení (adaptováno dle Činčery, 2007)

2.10 Projektování

Každý projekt má několik fází přípravy a realizace. I když se to nezdá, připravit projekt vyžaduje nejen spoustu pedagogického umu, ale také mnoho organizační práce náročné na čas. Proto je potřeba začít s přípravou s dostatečným předstihem. Harmach (2004) uvádí, že příprava letního tábora začíná u některých pořadatelů už na sklonku předchozího roku. Obecně ale uvádí, že prvotní přípravy akce začínají asi půl roku předem.

2.10.1 Fáze projektu

Pelánek (2008) ve své knize uvádí, že přípravu projektu, ať už se jedná o dlouhodobé (například tábory) nebo jednodenní výlety, lze rozdělit do čtyř základních fází:

Zrání je první fází, ve které se formuje tým. Organizátoři by se měli navzájem seznámit, určit si jaké role a přístupy komu vyhovují a s jakým očekáváním do příprav vstupují. Ze všeho nejdůležitější je komunikace a pravidelné setkávání. Plánování se v této fázi pohybuje v abstraktní rovině. Určí se termín, místo, cíle a témata akce a cílová skupina účastníků. Výhodné je v této fázi využít metodu brainstorming a vytvořit si myšlenkovou mapu. Brainstorming je metoda získávání nápadů, při níž má každý právo říci svůj momentální nápad.

Ty jsou pak zapisovány na papír, aby byly všem na očích. Prozatím se žádný vymyšlený nápad nehodnotí. V okamžiku, kdy už nejsou žádné nové myšlenky, je ukončeno jejich zapisování a přistoupí se k hodnocení. Ty slabší jsou vyřazovány a u smysluplných jsou stanoveny jejich priority (Hanuš a Chytilová, 2009). Myšlenková mapa nám poslouží pro znázornění množství nápadů. Dle bratrů Buzanových (2014) zaznamená jednotlivé informace a umožňuje k jejich následnému návratu. Obsahuje grafické uspořádání klíčových slov vyznačující vzájemné vztahy a souvislosti.

Dle Hanuše a Chytilové (2009) je při projektování prvním a základním krokem vytvoření základní myšlenky, která specifikuje, jakou akci chceme dělat a pro koho. Následná specifikace cílové skupiny nám napomůže lépe stanovit cíle projektu, programy a jejich formy, dramaturgii pro vlastní návrh scénáře projektu. Za důležité také považují stanovit si cíle, které určují smysl projektu a od kterých se pak odvíjí výběr prostředků, programových oblastí, pomáhají při sestavování programu i při závěrečném hodnocení dopadu projektu. Při sestavování realizačního týmu kladou důraz na jeho vhodný výběr. Tým by měl mít dostatečné znalosti, schopnosti a motivaci vytyčenou myšlenku realizovat. Pro plně funkční tým bychom měli obsadit celé spektrum týmových rolí.

Budování kostry je druhou fází, ve které se začínají řešit základní materiální aspekty akce, domlouvá se místo a zázemí a sestavuje se finanční rozpočet, ve kterém jsou zahrnuty jak nákladové tak příjmové položky. Tvorba rozpočtu je základní prostředek, který umožní stanovit cenu kurzu. V této fázi začíná také propagace akce. V případě, že tým místo kurzu nezná, udělá si tam výlet a projde okolí. Složení týmu by mělo být již fixní a týmové role by měly být jasně rozděleny. Co se týká programu, v této fázi se sestavuje kostra celého scénáře a hlavní programové bloky.

Kromě ubytování a stravování však potřebujeme zajistit mnoho dalších věcí, materiálu ale také služeb jako je přeprava osob apod. Na základě stanovených cílů můžeme vytvořit program projektu, který sestavujeme z různých prvků a řadíme je dle dramaturgických pravidel a zásad do scénářů programu. Ideální scénář je ten, který si organizační tým naplánuje ještě před realizací kurzu a slouží jako podklad ke kurzu. Reálný scénář představuje to, co se odehrává přímo na kurzu a ovlivněn různými podmínkami. Od plánovaného scénáře se liší v různé míře. Ideální scénář je výsledek, který vzniká na základě reflexe plánovaného scénáře v porovnání s reálným scénářem (Hanuš a Chytilová, 2009).

Harmach (2004) upozorňuje, že nesmíme zapomenout ani na oznámení konání tábora na příslušném místním úřadě, hygienické stanici a na zdravotním středisku. Nutné je dle něj také zkontrolovat vhodnost tábořiště, zda jsou dodrženy všechny hygienické normy.

Doladování probíhá ve velké většině individuálně, případně po menších skupinách. Každá osoba z organizačního týmu si plní své úkoly a v rámci týmu se domlouvají spíše problémy s materiálním zabezpečením a řeší otázky, kdo co přiveze a zajistí, kdo kdy a kde bude a tak dále. V této chvíli již nemají všichni přehled o všem. Programová stránka se již doladuje, kontroluje se scénář, zda opravdu směřuje k daným cílům vytyčeným na začátku plánování. Je nutné v dostatečné době před zahájením kurzu seznámit všechny účastníky se stručným harmonogramem a věcmi, které budou potřebovat.

Vyhodnocení by mělo proběhnout po každé realizované akci. Dle Hanuše a Chytilové (2009) je po skončení akce nejdůležitějším úkolem realizačního týmu vyhodnotit zrealizovanou akci. Je potřeba stanovit, které věci se povedly a popsat ty, které se nepovedly, aby bylo možné se jich v budoucnosti vyvarovat. V této fázi se vracíme zpět k vytyčeným cílům a diskutujeme v týmu nad tím, zda se podařilo je naplnit a v jakém rozsahu. Rozebíráme to, co se povedlo a co nikoli. Celé zhodnocení sepíšeme do závěrečné zprávy akce. Je dobré získat zpětnou vazbu od účastníků. V případě, že se jedná o mladší děti, zpětnou vazbu můžeme získat od jejich rodičů.. Po ukončení akce také vytváříme vyúčtování a vracíme materiál.

2.10.2 Specifikace cílové skupiny

Hanuš a Chytilová (2009) uvádí, že ještě než začneme specifikovat cíle naší akce, je důležité se zamyslet, pro koho vlastně akci pořádáme. Měli bychom si upřesnit, jací jsou to lidé, co je pro ně typické, čím se liší od jiných věkových skupin, odkud pocházejí nebo jaké mají vzdělání. Zamyslet bychom se měli také nad jejich potřebami, postoji a zájmy. To nám pomůže při sestavování programu. Dle Beneše spol. (2016) špatný odhad účastnické skupiny, jejich fyzických sil a psychické vyspělosti může vést k nadměrné únavě účastníků, neochotě přijímat programy, ke snížení kvality komunikace a zvýšit riziko úrazu na kurzu. Pro tým je důležitá věková kategorie, kterou chceme našim kurzem oslovit. Počet účastníků by měl ekonomicky dávat smysl, aby se mohl kurz vůbec uskutečnit. Důležitá je i velikost účastnické skupiny, která má vliv na pestrost, četnost možných interakcí, které mohou mezi účastníky nastat. Dlouhodobým ideálem je 28 účastníků.

2.10.3 Základní tvorba myšlenky a stanovení cílů

Harmach (2004) považuje za hlavní stanovit si, čeho chceme během kurzu dosáhnout, v čem posunout jednotlivé složky osobnosti, co nového děti naučit a co by si měly osvojit. Každý plán by dle něj měl vycházet ze znalosti situace před táborem – co děti vědí, dovedou, co od nich můžeme čekat a jaké na ně můžeme mít nároky vzhledem k jejich věku, zkušenostem a typu akce. K dosahování cílů využíváme různé prostředky, kterými uskutečňujeme obsah, což

je vlastní náplň činnosti, sloužící k dosažení cíle. Dle cíle volíme také různé metody - způsoby, jakými se prostřednictvím obsahu naplňuje cíl. Jsou to například hry, instruktáže, besedy, exkurze, expedice, průzkum atd. Zdůrazňuje to také Rektořík (2015), který za důležitou složku při tvorbě projektu považuje určit si konkrétní cíl, způsob jeho dosažení a následné zhodnocení pro kontrolu kvality kurzu.

Dle Hanuše a Chytilové (2009) jsou vytyčené cíle základem pro sestavování programů i vlastní realizaci akce a každý člen týmu by je měl mít neustále na zřeteli. Nejčastěji se pro jejich vytyčení používá metoda brainstorming.

Nesmí se zapomínat ale ani na zpětnou vazbu, díky které ověříme, do jaké míry bylo dosaženo cílů a zároveň spokojenosti dětí. Můžeme se ponaučit z chyb, kterých jsme se jako vedoucí dopustili a co uděláme pro to, aby se příště neopakovaly (Harmach, 2004).

2.10.4 Personální zajištění kurzu

Instruktor by měl být: psycholog, pedagog, sociolog, ekonom, zdravotník, výtvarník, bavič a našla by se určitě spousta dalších oblastí, do kterých sahá práce organizátora. Je zde několik předpokladů, které by měl instruktor mít. Jsou to obecné znalosti o lidské povaze, komunikaci, vztazích, dynamice malých skupin, práci v týmu a základy pedagogiky (Pelánek, 2003). Hanuš a Chytilová (2009) uvádějí, že vzdělání zážitkového pedagoga stojí na třech oblastech: znalost účastníků (pedagogika, psychologie, medicína), znalost organizační (projektový management, public relations) a znalost programová (hry, sporty, prostředky zážitkově pedagogických přístupů). Z výše uvedeného plyne, že by mělo jít o zralou osobnost s velkým rozsahem dovedností a vědomostí.

Harmach (2004) uvádí základní pracovníky zotavovacích akcí:

Hlavní vedoucí řídí práci všech pracovníků na táboře a má celou akci na starosti. Zajišťuje veškerou manažerskou činnost, související s přípravou, organizací, komunikací a harmonogramem kurzu. Má hlavní slovo při samotné realizaci. Vede celý výchovný proces a nese plnou zodpovědnost za veškerou činnost.

Instruktoři jsou profesionálové, kteří se starají o celkový průběh kurzu, musí mít platné licence a mohou zastávat i jiné funkce v týmu. Jsou to osoby, které jsou nezbytným asistentem těm, kteří jej potřebují.

Zdravotník je osoba s dostatečnou kvalifikací, která je schopna odborně poskytnout první pomoc. Za dostatečnou kvalifikaci se považuje, pokud je osoba lékařem, zdravotní sestrou, student lékařské fakulty s ukončeným 3. ročníkem nebo osoba, která získala osvědčení od Českého červeného kříže nebo u jiné akreditované organizace. Před zahájením akce se podílí

na tvorbě jídelníčku z hlediska nutriční hodnoty, vyvážené a pestré stravy. Vede zdravotní deník a po celou dobu tábora ošetřuje drobná zranění a poskytuje první pomoc.

Hospodář je podřízen hlavnímu vedoucímu. Musí znát vedení administrativy a finanční hospodaření a měl by mít organizační schopnosti pro provoz. Vede účetnictví tábora, zodpovídá za dodržování rozpočtu a provádí závěrečné vyúčtování.

Kuchař je osoba, která je zodpovědná za veškeré stravování od přípravy jídla, až po samotný úklid a dodržování hygieny v oblasti stravování.

Dle Pelánka (2008) by organizační tým měl být sestaven dle charakteru projektu. Například, když plánuji kurz pro automobilové závodníky, nezapojím do akce instruktora vyšívání. Účastníci k vedoucím a instruktorům vzhlíží a berou je za svůj vzor, proto je zapotřebí, aby instruktorem byla osoba, která má situaci vždy pod kontrolou. Měli by být zapálení k věci a být týmovými hráči, takzvaně táhnout za jeden provaz, aby na kurzu fungovala programová dramaturgie a celkový kurz proběhl dle plánů.

2.10.4.1 Role v týmu

Na základě výzkumu na Administrative Staff College v Henley určil R.M. Belbin devět rolí, které musí být v týmu obsazeny, aby fungoval efektivně“ Hanuš a Chytilová (2009).

Vajner (2007) se důkladně věnuje rozdělení těchto rolí a popisuje jejich nezbytnost pro sestavení ideálního týmu a jeho dobrému fungování. Dodává, že každá osoba má většinou několik rolí v různé intenzitě, takže není zapotřebí mít hned tým o devíti členech. V praxi jsou lidé schopni zastávat i tři role najednou.

V Instruktorském slabikáři (Beneš spol., 2016) jsou uvedené jednotlivé role v týmu dle Mereditha Belbina:

1. **Inovátor** – je tvůrčí, nápaditý a neortodoxní, dokáže řešit náročné problémy.
2. **Vyhledávač zdrojů** - je nadšený a komunikativní extrovert, objevuje příležitosti a rozvíjí kontakty.
3. **Koordinátor** – je vyzrálý a sebejistý, vyjasňuje cíle, dává lidem dohromady, aby podpořil týmovou diskuzi.
4. **Usměrňovač** - vyzývá k výkonu, je dynamický, prospívá mu tlak. Má průbojnost a odvahu překonávat překážky.
5. **Monitor, vyhodnocovač** – je vážně založený, má vysoké nároky, vidí všechny možnosti a má přesný úsudek.
6. **Týmový pracovník** – spolupracuje, je mírný, vnímavý, diplomatický, naslouchá, buduje a odvrací třenice.

7. **Realizátor** – je disciplinovaný, spolehlivý, konzervativní v návycích, má schopnost činit praktické kroky a akce.

8. **Kompletovač, finišer** – je pečlivý, svědomitý, dělá si starosti, hledá chyby a přehlédnutí, plní termíny.

9. **Specialista** – je cílevědomý, iniciativní a oddaný profesi, poskytuje vědomosti a dovednosti, které jsou vzácné.

2.10.5 Zajištění ubytování a stravování

Při organizování pobytových projektů potřebujeme zajistit objekt, který bude splňovat nejen naše požadavky na ubytování a stravování, ale bude také spoluvytvářet atmosféru projektu. Čím atraktivnější, tím můžeme plánovat rozsáhlejší program. Je nutno brát v potaz jaké programové požadavky máme. V případě přírodní výchovy, bychom se přikláněli k odlehlému místu, kde se účastníci mohou plně uvolnit a nebát se projevit vlastní osobnost. Například blízkosti lesů, skal a vody pro snadnější a přístupnější podmínky pro programové aktivity tohoto typu. Znalost místa a objektu nám pomůže přesněji v projektu „vypíchnout“ hry, které vedou k naplnění cílů projektu. Při hledání bychom se měli zaměřit na parametry, které nutně potřebujeme při realizaci naší akce, například k horolezeckému kurzu potřebujeme skály nebo umělou stěnu (Hanuš a Chytilová, 2009).

„Je velmi podstatné, kde kurz děláme. Malebné prostředí rozehrává smysly a duši člověka. Skrytě ji sytí a naplňuje. Kontakt s přírodou a prostředím nám dává rozpomenout si, odkud pocházíme. Každá krajina má navíc svou specifickou atmosféru, která může podpořit vnímání tématu kurzu. Když například připravujeme kurz s tématem „nadhled“, budeme hledat středisko, které nadhled nabízí – vysokohorská chata, penzion v kraji rozhleden atp. Každá krajina i každý typ objektu, kde kurz probíhá, ovlivňuje vnímání programu účastníky“ (Beneš aspol., 2016).

Při zařizování stravy na kurzu je důležité již při přihlašování účastníků zjistit kolik se na kurz hlásí účastníků s běžnými stravovacími návyky a kolik účastníků je se specifickými stravovacími požadavky jako například veganství, vegetariánství, intolerance laktózy či celiakie. Hanuš a Chytilová (2009) uvádí, že stravování musí odpovídat platným hygienickým normám. Jídlo, pití, úroveň stolování, estetická dokonalost a skladba stravy významně ovlivňují atmosféru projektu. V případě, že si zvolíme objekt, který neposkytuje stravování a jídlo si budeme muset připravovat sami, popřípadě přivážet z jiného objektu, měli bychom zvážit, zda tato okolnost nebude příliš zatěžovat organizační tým. Stejně tak pokud se budeme během kurzu stravovat v jiném objektu, přemýšlejme nad tím, zda nám nezabere mnoho času přesunem na

jídlo. Jídelníček sestavuje hlavní vedoucí společně s hospodářem, který bere v úvahu finanční náklady a zdravotníkem, který dbá na vyváženou a správnou výživu. Strava během dne má být rozložena do 5 porcí a to snídaně, přesnídávka, oběd, svačina a večeře. Neměli bychom zapomínat ani na dodržování pitného režimu Harmach (2004).

2.10.6 Sestavení programu

Sestavení programu je velmi náročný a zdlouhavý proces. Je důležité si dát pozor na to, aby všechny hry byly vhodně zařazeny ve „správný čas“ a na „správném místě“, jinak může dojít k tomu, že bude celá akce zmatená a nevhodná. Dbát bychom měli také na to, abychom se řídili zvolenými cíli a zaplnili prázdný scénář programovými prostředky tak, aby došlo k jejich nejefektivnějšímu naplnění (Hanuš a Chytilová, 2009).

Při sestavování bychom se měli řídit záměrem kurzu, tématem popřípadě podtématem a cílem. Záměr je jakési pedagogické východisko a směřování kurzu. Téma akce je hlavní myšlenka, pojmenování rozvoje, ohnisko naší pedagogické práce. Podtéma si volíme, pokud je téma příliš široké. Cíle nám určují plánované pozitivní změny, konkrétní místa a situace, kterými chceme naše účastníky provést (Beneš a spol., 2016).

2.10.6.1 Dramaturgie kurzu

Dramaturgie kurzu vychází z divadelní dramaturgie, odkud tento pojem většina populace zná, ale často se používá i v zážitkové pedagogice, protože dobře vystihuje specifika tohoto směru. Používá se obecně pro metodiku přípravy kurzu (Kirchner, 2009). Je to metoda, jak vybírat a poté seřazovat jednotlivé programy a další děje do času, který má kurz k dispozici, s cílem dosáhnout co největšího účinku (Martin a spol., 2016). Vychází z prostředí, časových a finančních možností, ale také z kvality organizačního týmu.

Každý program má v sobě určitý potenciál. Je dobré tento potenciál nejen znát, ale musíme s ním umět i vědomě pracovat. Při sestavování programu nejde o to, naplnit scénář programy a hotovo, ale měli bychom se řídit dramaturgickými pravidly a zásady a vytvářet jakoby „symfonii“, kterou ladíme, měníme pořadí programů, vybíráme to, co bude znít nejlépe. Zaměřujeme se, aby výběr programů byl šitý na míru potřebám kurzu a aby program korespondoval s cílem kurzu. Je důležité vybrat správný čas pro zařazení aktivity. Právě o tom je umění dramaturgie a při sestavování scénáře bychom se měli držet dramaturgickými pravidly a zásady.

Dle Hory & kol. (1984) by se organizátor zážitkových projektů měl řídit také tzv. trojím uměním dramaturgickým. Z rozmanitých zdrojů a prostředků musí **namíchat** takový nápoj, který bude chutnat všem. Měl by na jedné straně respektovat stanovené cíle akce a na druhé

straně vyhovovat mentalitě i zájmům účastníků. Je důležité **vybrat** takové aktivity, které budou nejvhodnější a nejúčinnější pro danou cílovou skupinu. A jako poslední by měl **předložit** vybrané programy v pravý čas, tj. ve správnou hodinu, ve správný den a také však ve správné, promyšlené souvislosti a návaznosti, nikoli náhodné kombinaci.

2.10.6.2 Dramaturgické principy a zásady

Na začátku tvorby kurzu stojí otázky jako: „Jaké programy máme použít, aby kurz zanechal v účastnících plánovaný otisk? Jaké programy máme použít, aby kurz zhmotnil a naplnil témata kurzu? Jaké programy a v jaké kombinaci přivedou účastníky ke stanoveným cílům?“ (Beneš a spol., 2016). Právě při hledání odpovědí na tyto otázky, bychom se měli držet dramaturgickými principy a zásadami.

Dramaturgické zásady popsal Allan Gintel v publikaci Prázdniny se šlehačkou (Hora & kol., 1984). Popsal jich 23 a dodnes všechny platí:

- 1) Vždy platí, že není důležité, jaké typy činností do programu zařadíme, ale jaké cíle jejich volbou sledujeme.
- 2) Každý program má své specifické místo ve scénáři.
- 3) Žádný program není dost dobrý, aby mohl být uveden kdykoliv a kdekoliv
- 4) Dramaturgická funkčnost jednotlivých programů je podmíněna tím, do jaké míry dokážeme vytvořit skutečné myšlenkové a emocionální kontinuum, které má přesahovat meze všednosti a má způsobit mimořádné zážitky.
- 5) Zachování rytmu, akce, spádu a gradace.
- 6) Všeho s mírou!
- 7) Nejde o to, aby se programy za každou cenu líbily, ale aby vzrušovaly, podněcovaly, dojímalý, ale také nutily k přemýšlení a k aktivitě.
- 8) V průběhu akce je nutno scénář kurzu modifikovat, dotvářet a pružně přizpůsobovat momentálním okolnostem.
- 9) Důležitou roli hraje krajina a objekt, kde se kurz odehrává.
- 10) Změna těší, střídání baví, rozmanitost působí libě.
- 11) Spánek je jedním z bodů programu.
- 12) Každý program oslovuje jinak a zanechává na každém jiné dojmy.
- 13) S programy a hrami můžeme v projektech nakládat jako s hokejovými hráči – po určitém čase je střídat nebo nahrazovat jinými.
- 14) Měli bychom poznat každého účastníka blíže a každému z nich se dostat trochu pod kůži.

- 15) Mnohé zdánlivě paradoxní situace mají svou logiku, měli bychom vědět o existenci zvláštních kontrastů a kontrapunktů, což znamená, že vím-li o existenci zvláštních kontrastů, mám v ruce výbornou kartu pro kouzlení.
- 16) Úmyslné zpomalení tempa, dává vyznít emocím.
- 17) Zahájení akce by mělo připomínat rozlet letadel s kolmým startem, naopak závěr by měl být happy endem.
- 18) Ne vše se dá naplánovat a předpovídat, kouzlo některých činností spočívá v jejich nepravidelném pozorování.
- 19) Má – li nějaký program účastníka překvapit a nadchnout, musí to ukázat jedinečnou nečekaností.
- 20) Není pravda, že ta stejná hra vyvolává vždy stejné pocity a chování, ale naopak.
- 21) Nezáleží na poměru prémiových her a osvědčených kousků.
- 22) Usilujeme o programový soulad, vyváženost a harmonii.
- 23) Musíme umět rozlišit, kdy vrcholí určitá fáze a kdy se odkrývá vlastní smysl akce.

Dramaturgické principy jsou praktickými nástroji pro sestavování scénáře kurzu. Slouží nám jako kritérium pro výběr a zařazení jednotlivých programů, ale také jako kontrolní mechanismus kvality.

V Instruktorském slabikáři (Beneš a spol., 2016) jsou uvedené tyto dramaturgické principy:

- **Dynamika kurzu** – scénář kurzu sestavujeme podle toho, jaká intenzita programů je na který den žádoucí. Dynamiku vnímáme ve dvou rovinách a to vnější – střídání programů a vnitřní – hloubka prožitku, pronikání do tématu, hloubka sebereflexe
- **Gradace** – postupné zvyšování intenzity zatížení, prožitku, pronikání do tématu.
- **Vrchol kurzu** – neboli emoční tutovka, která má z programového plánu největší potenciál zasáhnout účastníka intenzitou prožitku. Ta vychází z náročnosti hry, napětí, originality nebo přitažlivosti. Můžeme rozlišit několik základních vrcholů – fyzický, emoční a sociální.
- **Červená nit** – Jsou to „imaginární nitě“, na které se navlékají programy jako korálky a propojují je směrem k cíli kurzu. Je jich několik, podle toho kolik je cílů nebo témat kurzu.
- **Dramaturgické oblouky** – jsou spojkami mezi programy navlečenými na stejnou červenou nit. Délka oblouku nám ukazuje, zda časový odstup mezi programy není příliš malý či naopak. Jejich četnost vypovídá o plynulém propojení programů.

- **Dramaturgický střih** – zastavení či prudké zrychlení programu. Změnu můžeme provést například zařazením programu s opačným emočním nábojem, než měl předcházející a slouží k navození kontrastních zážitků.
- **Zlatý řez** – určité místo v nějakém celku vnímá člověk intenzivněji než zbytek celku, do kterého je umístěn hlavní motiv obrazu. Je to moment, který má potenciál zasáhnout účastníka hlouběji. V zážitkové pedagogice se jedná zhruba o přelom druhé a třetí třetiny kurzu.
- **Přesah kurzu** – záměrný dopad v reálném životě i po skončení kurzu se může projevit v životech účastníků, ale také jinými způsoby, například ve formě trvalého díla v krajině.
- **Přechod** – zatímco na začátku kurzu vstupují účastníci do herního světa plného hlubokých prožitků a opouštějí každodenní realitu, na jeho konci se ze světa hry vrací do běžných dní. Tyto přechody je vhodné ohraničit rituálem.
- **Bezpečná jistota** – důvěra účastníků v organizační tým přináší pocit bezpečí a umožňuje se plně odevzdat aktivitám.

2.10.7 Financování

Tvorba rozpočtu

Velmi důležitým prvkem při přípravě akce je sestavení rozpočtu. Je to základní prostředek pro stanovení ceny a skládá se z příjmů a výdajů. Dle Harmacha (2004) většina provozovatelů, kromě těch, kteří realizaci tábora provádějí na komerční bázi, staví rozpočet tak, aby byl vyrovnaný, tzn., aby se náklady rovnaly výdajům. Neboť prvním motivem při realizaci tábora není pro valnou většinu zisk, ale dobrý pocit ze spokojených tváří dětí. Dle Hanuše a Chytilové (2009) musíme rozpočet akce stanovit tak, aby byla cena vždy přiměřená, abychom získali tolik přihlášených účastníků, s kolika počítáme. Pokud nám cena vychází příliš vysoká, musíme zvážit, zda můžeme někde ušetřit, nebo zda seženeme sponzory, kteří nám pomohou ji snížit.

Výdaje tvoří všechny naše náklady spojené s přípravou a realizací akce. Harmach (2004) uvádí, že základem všeho je stravování. Jako další položku přidává také náklady na ubytování včetně provozních nákladů – tím myslíme například náklady na elektrickou energii, čištění lůžkovin, příp. spacích pytlů atp. Nesmíme zapomenout ani na náklady na dopravu, a to jak dovoz účastníků na místo konání akce, tak i na dopravení materiálů a na zásobování v době samotného tábora. Významnou položkou jsou také mzdové náklady ale i některé další, které bychom také měli zahrnout do rozpočtu. Jsou to například materiály potřebné k programu (tužky, propisky, papíry), pojištění účastníků, vstupy, výdaje spojené s výlety nebo s přípravou

kurzu, například tisk letáčků apod. Hanuš a Chytilová (2009) považují za důležitou také rezervu, se kterou bychom měli vždy počítat. S přebytkem peněz si můžeme vždy program vylepšit, naopak při nedostatku budeme muset na něm šetřit nebo v nejhorším případě akci zrušit.

Na druhé straně stojí příjmy, které jsou tvořeny účastnickými poplatky, státními dotacemi, sponzorskými dary či dalšími dotacemi. Kurzy je možno financovat jen ze zdrojů účastníků. Hrozí zde však při vysoké ceně kurzu, že o něj účastníci nebudou mít zájem. Proto je vhodné využít příspěvků od různých organizací, ať už od ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, či příspěvků obcí a krajů.

Jednou z neúspěšnějších a nejtrvalejších možností při snižování ceny kurzu je fundraisig. To znamená oslovení sponzorů, získání grantů či darů. Prvním místem, kde je možné sehnat finanční podporu, jsou grantové agentury, nadace, ministerstva, mezinárodní projekty, projekty velkých firem, dotace státních institucí, městských orgánů, místních firem, podnikatelů i jedinců. Je vhodné se získáváním prostředků zabývat dlouhodobě, celoročně a koncepčně. Je doporučováno, abychom měli písemně zpracovaný záměr akce a rozpočet, kde je názorně ukázáno, proč potřebujeme získat další peníze (Hanuš a Chytilová, 2009).

2.10.8 Propagace

Cílem propagace je zajistit pro pořádání akce dostatečný počet účastníků. Způsobů, jak toho dosáhnout, je celá řada. Vždy bychom si měli uvědomit, kdo jsou potenciaální účastníci naší akce, a podle toho volit prostředky, kterými je můžeme oslovit.

Dle Hanuše a Chytilové (2009) je jednou z neúčinnějších metod oslovení minulých účastníků akcí podobného charakteru. Zpravidla pokud tito účastníci byli spokojeni, jistě předají dobré reference svým známým, kteří mohou naši akci navštívit. Využít můžeme také osobního kontaktu, kdy zkusíme navštívit místa, kde se pohybují lidé, které chceme oslovit. Může se jednat o přednášku, školu, zájmový kroužek, oddíl atd. Další možností může být také umístění tištěné propagace na nástěnky či reklamní plochy. Oslovit potenciaální zákazníky můžeme i pomocí novin, rozhlasu nebo televize. V neposlední řadě, jak zajistit propagaci různých akcí je internet. Výhoda tohoto média spočívá hlavně v nízkých nákladech na umístění reklamy.

Propagace by v první řadě měla obsahovat to, co vlastně propagujeme – o čem akce je. Dalším nezbytným údajem je termín a místo pořádání. Nesmí chybět samozřejmě ani cena. Neměli bychom zapomenout sdělit, kdo akci pořádá. Vzhledem k tomu, že se najde poměrně

hodně lidí, kteří se budou potřebovat na něco zeptat, je nezbytné sdělit kontakt, na který se mohou obracet (Hanuš a Chytilová, 2009).

2.11 Právní aspekty pořádání tábora

Pořadatelé pobytových akcí jsou povinni dodržovat platné zákony a předpisy. Neexistuje právní předpis, který by pořadatelům poskytoval základní jednotný rámec, ale naopak jich existuje mnoho a musí se o ně opírat. Na webových stránkách Ministerstva školství a tělovýchovy je uveden odkaz na webové stránky (Borovice, 2020), na kterých je uvedený ucelený seznam zákonů a právních předpisů:

Zákony

K základnímu vzdělávání nepochybně patří znalost dvou dokumentů, které by jistě měl dobře znát nejen ten, kdo se chce věnovat práci s dětmi a mládeží:

- Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Tím, že se scházíte s oddílem, kroužkem či klubem se sdružujete. Proto byste měli znát:

- Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů
- Zákon č. 84/1990 Sb., o právu shromážděvacím

Jistě od dětí na přihláškách vybíráte a archivujete údaje. Pokud se nechcete dostat do problémů, pak je třeba respektovat:

- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

Pokud s dětmi jezdíte na výlety do přírody, není špatné znát:

- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů

Pokud máte oddílové stránky na internetu, soubor, se kterým vystupujete, nebo si hraje písničky u táboráku, pak je dobré znát:

- Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském a jeho novelu 81/2005 Sb.

Pokud vedete hospodaření vaší organizace, nebo jste ve funkci, kdy jste za něj zodpovědní, měli byste znát:

- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění platných předpisů

Pokud žádáte o státní dotace, nastudujte si:

- Usnesení vlády ČR č. 114/2001 - Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu

Pokud zjistíte, že dítěti, které dochází do vašeho kolektivu někdo ubližuje, může vás poučit:

- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně - právní ochraně dětí

Dříve než vyjedete na tábor nebo delší výpravu, měli byste se pročíst:

- Zákon 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů a z něj vycházející vyhlášky. Stanovuje povinnosti pořadatele a podmínky účasti dětí a fyzických osob činných na akci a říká, že zotavovací akcí je organizovaný pobyt 30 a více dětí ve věku do 15 let na dobu delší než 5 dnů, jehož účelem je posílit zdraví dětí, zvýšit jejich tělesnou zdatnost, popřípadě i získat specifické znalosti nebo dovednosti
- Zákon č.274/2003 Sb. kterým se mění některé zákony na úseku veřejného zdraví

Vyhlášky

Vyhlášky, které vycházejí ze zákona č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů:

- Vyhláška MZ ČR č. 148/2004 Sb. o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti shrnuje konkrétní podmínky pro pořádání dětských zotavovacích akcí, jako jsou prostorové předpoklady, nároky na ubytování, vybavení a úklid, způsoby zásobování pitnou vodou, stravování, režim dne, nakládání s odpadky.
- Vyhláška MZ ČR č. 137/2004 Sb. o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných.

(Borovice, 2020)

Pořadatel tábora je povinen jeden měsíc před zahájením akce nahlásit písemně krajské hygienické stanici příslušné místu konání akce: termín a místo konání, počet účastníků (dětí a personálu), způsob zabezpečení pitnou vodou, způsob zajištění stravování). V případě, že zdrojem pitné vody není veřejný vodovod, je součástí ohlášky i rozbor pitné vody. Nesmí zapomenout ani na proškolení BOZP u pověřených osob jednotlivých turnusů a mít písemný záznam s podpisy proškolených, uzavřít smlouvy s pracovníky, na základě kterých budou práci vykonávat, zajistit zdravotníka s odpovídajícím vzděláním a vybavení lékárničky. Oznámit akci musí také dětskému lékaři v místě konání (Burda, 2008).

2.12 Věkové období adolescenti

Dle Nakonečného (2011) je tato věková kategorie definována jako období od 15 do 20 let. Nicméně americká vývojová psycholožka Hurlocková (1974) označuje adolescenty jako

období mezi dětstvím a dospělostí, což by tedy znamenalo, že pod tímto pojmem budou označováni i pubescenti.

Adolescence je období, které označujeme jako přechod k psychické dospělosti. Je ho tedy možné brát z více úhlů pohledu. Vědci se shodují, že jsou to zralejší pubescenti, kteří začínají svůj život brát vážně, ale je velmi obtížné definovat jejich roli ve společnosti. Dle Krajhanzla (2012) si společnost ani oni sami neví rady, co se sebou.

Nakonečný (2011) tvrdí, že jsou charakterističtí svou subkulturou mládeže a dočasné účasti na ní, která je však často jen výrazem protestu proti konvenci a diferenciaci od společenských standardů a stereotypů. Krajhanzl (2012) dodává, že jedinci v tomto věku mají vyvinutější používání logických operací, avšak ne vždy si uvědomují komplexnost situace a její kontext. Jejich neklid ovlivňuje úsudek, kvůli zbrklosti se dopouštějí logických chyb a často volí absolutní, radikální, občas i bezcitná řešení.

Neobyčejnou příležitostí tohoto období je umožnit jedincům dotáhnout to, na co ještě nebyli v předchozích vývojových etapách připraveni. Každé období od počátku života až po mladé lidi na hranici dospělosti, má své jedinečné příležitosti pro rozvoj vztahu k přírodě (Krajhanzl, 2012).

2.12.1 Životní postoj adolescentů

Podle Průchy (2009) je postoj definován tak, že se jedná o hodnotící vztah zaujímaný jednotlivcem vůči okolnímu světu, jiným subjektům i sobě samému. „Postoj vyjadřuje vztah k určité oblasti reality, která je vnímána, hodnocena a účastníkem v ní emotivně podbarvena způsobem, který je ovlivněn právě postojem k ní samotné. Postoj odráží význam a smysl dané reality, případně možnou reakci na ní. Postoje obvykle vycházejí ze základní hodnotové hierarchie jedince a vyznačují se určitým stupněm stálosti a různou mírou intenzity. Postoj lze zaujmout k čemukoli, včetně sebe sama“ (Vágnerová, 2000).

Je to tedy nastavení osobnosti pro subjektivní vnímání, na základě získaných vědomostí o „předmětu“, ke kterému daný postoj zaujímáme. Adolescenti životní postoj zaujímají na základě vjemů z okolí, a jelikož jsou, jak je výše uvedeno, „zbrklí“ a jednají na základě emocí, jsou jejich postoje často nestálé a mylné. Zde je důležitá role pedagoga, který volí potřebný edukační proces.

2.12.2 Adolescenti a jejich identita

Jedinci v tomto období prochází dle Nakonečného (2011) jakousi první krizí identity, která v životě jedince vystupuje v mezních životních situacích. To je ve prospěch přírodní výchovy, která využívá těchto situací a diferenciuje se od zašlých konvenčních edukačních

procesů. Adolescenti jdou dle Krajhanzla (2012) velmi impulzivní i co se týče řešení problémů, např. problémem životního prostředí, který díky plnému rozvoji svých rozumových schopností mohou chápat v širších přírodních, sociálních, ekonomických, politických a historických souvislostech. Dodává také, že jsou rádi, když se někdo ptá na jejich názory a pomůže k jejich vytříbení.

Krajhanzl (2012) mluví o adolescentech a jejich zkušenostech s pobytem v přírodě. Dělí je na zkušené zálesáky a ty, kteří se jeví jako mladiství metrosexuálové. Clayton & Myers (2001) ještě dodávají, že někteří adolescenti v tomto období začínají nově vyhledávat přírodu jako místo klidu.

Adolescenti jsou věková skupina, která je mezníkovým přechodem k dospělosti. Začínají život brát vážně a jsou kritičtější než dospělí. V tomto období je víc než vhodné rozvíjet znalosti a povědomí o oblasti přírodní výchovy a ukázat jim praktické a užitečné využití těchto prvků v aktivním životě, neboť může pomoci adolescentům při hledání vlastní identity a vést je ke kladnému vztahu k přírodě a její ochraně. Kladení otázek Kdo jsem? Kam patřím? Co chci? Co je mým úkolem? Je jakýmsi prchlivým okamžikem sebereflexe, které odstartovalo dospívání.

2.12.3 Tělesný a pohybový vývoj v období adolescence

Podle Macka (2003) je počátek adolescence spojován s plnou reprodukční zralostí. Jedinci v tomto období zažívají první zkušenost se sexualitou. Také výška postavy je již téměř souměřitelná s postavou dospělého. Dynamika ve vývoji tělesných změn a fyzického vývoje je rozdílná pro chlapce a pro dívky. Pro časnou adolescenci se typické změny vyskytují u dívek zpravidla o dva roky dříve než u chlapců (Macek, 2003). Langmaier a spol. (1998) charakterizuje počátek adolescence jako období, kdy tělesný růst není rovnoměrný. Horní a dolní končetiny rostou rychleji a adolescent tak dělá dojem tělesné nevyváženosti a pohybové neobratnosti. Hovoří se o tzv. „druhé proměně tělesné stavby“. Dochází k vývoji motoriky, který je výraznější než v předchozím období. Objevuje se hbitost, jemná pohybová koordinace i smysl pro rovnováhu. Rozvoj se objevuje také v oblasti percepce a to zejména ve vizuálním vnímání. Čížková (2003) uvádí, že somatický vývoj je u nich již ukončen. Pohyby jsou koordinované, ladné a harmonické. Úspěch mají především v těch fyzických aktivitách, které jsou krátkodobější a zátěžově intenzivnější. V tomto období pozorujeme veliký rozvoj svalové hmoty, formuje se typicky ženská a mužská postava. Chlapci jsou převážně vyšší než dívky. Naopak u dívek je zaznamenán vyšší podíl tuku k celkové hmotnosti těla. Dodává, že se dokončuje osifikace kostry a přibližně v 18 letech je jedinec schopen sexuální reprodukce.

„Fyzická výkonnost u chlapců v období adolescence vzrůstá, i když pomaleji než dříve. U děvčat výkonnost stagnuje nebo mírně klesá, výjimku tvoří explozivní a dynamická síla“ (Vilímová, 2002). Vágnerová (2000) popisuje adolescenta, jako pomyslného narcise posedlého vlastním tělem. To je posuzováno ve vztahu k aktuálnímu standardu. Pokud splňuje tyto standardy, poskytuje nezbytnou oporu osobnosti.

„Pohybová aktivita v dospívání je důležitá pro zdravý vývoj svalového aparátu, pevnost kostí a udržování optimální tělesné hmotnosti. Je důležitým předpokladem pro zdravotní přínosy v dospělosti a ve stáří“ (Miles, 2007). Krajhanzl (2012) se zmiňuje o cestování a trávení volného času u adolescentů, neboť preferují více exotické krajiny a riskantnější terén než ostatní věkové skupiny. Jejich fyzická kondice jim zároveň umožňuje zúčastnit se dobrodružnějších aktivit v přírodě, jako jsou např. výcviky přežití.

2.12.4 Psychický a sociální vývoj v období adolescence

Hormonální funkce v rané fázi dospívání ovlivňují nejen tělesnou změnu adolescenta, ale také s sebou přinášejí kolísavé emoční ladění, větší labilitu a tendenci reagovat přecitlivěle i na běžné podněty. Adolescent tak ztrácí původní citovou jistotu a stabilitu, zvyšuje se jeho nejistota a s ní i větší dráždivost a napětí (Vágnerová, 2000).

Podle Macka (2003) je toto věkové období charakteristické změnami ve vztazích. Podstatnou proměnou prochází jak vztahy k vrstevníkům, tak i k rodinným příslušníkům. Součástí psychosexuálního vývoje v adolescenci je potřeba navazování partnerských a erotických vztahů a experimentování s nimi (Vágnerová, 2005). „Nejčastějšími důvody vytváření partnerských vztahů je zlepšování sociálních a komunikačních dovedností, zvýšení statutu ve vrstevnické skupině, sdílení společných aktivit a zábava, intimita a potřeba stálého vztahu, přičemž tyto důvody se v průběhu dospívání proměňují. Zatímco pro mladší adolescenty je podstatná společná zábava, starší hledají spíše pocit bezpečí, sdílení a intimitu“ (Arnett, 2004).

Adolescenti jsou tělesně, rozumově a morálně prakticky dospělí lidé. V tomto období se spousta z nich rozhoduje, jaké povolání v životě budou dělat. K tomu dle Krajhanzla (2012) může napomoci přírodní výchova.

Skorunková (2008) hovoří o existencionálních otázkách, které si adolescenti nejčastěji pokládají. Kritizují život dospělých, protože jim připadá nudný, stereotypní, pokrytecký či zastaralý. Dále si jedinci v období adolescence všimají různých nespravedlností, zajímají je světové problémy, hledají hodnoty a ideály, chtějí žít jiným životem, než jim společnost kolem nabízí.

„V období adolescence přetrvává kritický realismus, který se projevuje přezkoumáváním získaných poznatků. Mizí naivní romantismus, mají spíše větší příklon k realitě. Typický je taktéž radikalismus a nekompromisnost – řešení situací bývá hned jasné, svůj názor vehementně prosazují, zvláště ve střetu s dospělými. Nepředvídají však zcela důsledky svého chování“ (Čížková, 2003).

2.12.5 Edukátorský přístup v období adolescence

Perič (2012) popisuje roli trenéra jako velmi významnou při práci s mládeží. Jeho přístup by měl být taktní a diskrétní a nemělo by docházet k nevšímavosti nebo přehlížení jedince a jeho problémů. Neměl by vystupovat jako přílišná autorita, ale spíše by se měl chovat jako starší kamarád, který předává zkušenosti - důležité je ale nepřesáhnout únosnou mez při nastavování této hranice.

Mládež se v tomto věku dokáže nadchnout pro určitou činnost. Dle Vágnerové (2000) toto nadšení pozorujeme u činností, událostí a aktivit, u kterých adolescenti pocítují větší subjektivní význam než škola a její stereotypní vzdělávací režim. Proto by edukátor měl vždy vysvětlit svěřencům, jaký má daná činnost význam, aby k ní byli jedinci motivováni a dělali ji s chutí.

Se svými rodiči a učiteli bojují o vlastní prostor, jsou rádi se svými vrstevníky a budují si vlastní životní styl. Edukátor by měl být ten, který se v očích edukantů jeví jako někdo, kdo je vzdělaný i zkušený, má přirozený respekt a zároveň sdílí moderní myšlenky svých svěřenců. Musí umět vést svěřence k porozumění environmentálním problémům v jejich širších souvislostech, k šetrnosti k životnímu prostředí a k podnikání dobrodružných a vnímavých cest do přírody. Adolescenti jsou sice o poznání kritičtější, pohodlnější a otrávenější než když byli dětmi, ale všechno dobré, co si v tomto věku osvojí, si často odnášejí do svého dospělého života (Krajhanzl, 2012).

Dle Periče (2012) je také důležité je informovat a naučit o správné životosprávě, hygieně, ochraně zdraví a dodržování denního režimu. Potvrzuje to Thorová (2015), která toto období charakterizuje jako náchylnější k patopsychologickým jevům. Jsou to například poruchy příjmu potravy, afektivní poruchy nebo užívání návykových látek, které negativně ovlivňují jejich budoucí život.

3 Cíle

3.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem práce je na základě analýzy již realizovaných kurzů a odborných teoretických poznatků vytvořit manuál pro přípravu a realizaci kurzu přírodní výchovy.

3.2 Dílčí cíle

1. Analýza literatury
2. Analýza již realizovaných kurzů organizací DDM Šternberk

3.3 Úkoly

1. Navrhnout dotazník pro účastníky
2. Navrhnout dotazník pro vedoucí a instruktory
3. Vyhodnotit a zpracovat výsledky dotazníků
4. Provést rozhovor s vedoucím kurzu

4 Metodika

4.1 Tvorba manuálu

Při tvorbě manuálu jsem vycházel především z analýzy již proběhlých kurzů realizovaných organizací DDM Šternberk, dále z odborných poznatků získaných z literatury, ale také z mých vlastních zkušeností.

Vzhledem k dostatečnému množství literatury a e-zdrojů zaměřených na proběhlé kurzy s tematikou zážitkové pedagogiky či ekologické výchovy, jsem vycházel z různých metodik pro jejich plánování.

Vytvořený manuál může sloužit v praxi jako inspirace pro pedagogy a vedoucí při projektování kurzů přírodní výchovy.

4.2 Metoda introspektivní

Podle Ferjenčíka (2000) se metoda introspektivní opírá o osobní znalosti a zkušenosti výzkumníka na základě účasti v prostředí či nějakém společenském procesu. Výzkum a pozorování probíhá v běžných podmínkách často založeném na vlastních zkušenostech. Na základě praxe zkoumáme a hodnotíme průběh ve specifickém prostředí a společnosti.

Metodu jsem využil při přípravě kurzu, při které jsem vycházel z vlastních několikaletých praktických zkušeností a z analýz již proběhlých kurzů organizace DDM Šternberk.

4.3 Technika rozhovor

Jedná se o metodu empirického výzkumu sloužící k získání dat. Rozhovor definuje Velký sociologický slovník (1996) jako „řízenou verbální komunikaci, při níž dochází ke stimulaci a přenosu zprávy o předem vymezeném objektu.“ Jedná se o velmi oblíbenou metodu s velkou návratností odpovědí. Dle míry standardizace rozlišujeme standardizovaný, polo standardizovaný a nestandardizovaný interview (Jandourek, 2001). „Představuje volnou rozpravu na dané téma. Umožňuje lepší navázání kontaktu. Je více neformální. Může posloužit jako ověřující doplňující technika. Musí být pořízen záznam o rozhovoru“ (Čihovský, 2006).

Pro svou práci jsem využil polo standardizovaný rozhovor s vedoucím kurzu, který se podílel na přípravě a realizaci letních táborů v Loučné nad Desnou v letech 2016 – 2019. Vedoucí byl poučen o jeho záměru a podepsal informovaný souhlas o záznamu o rozhovoru, který je uveden v přílohách.

4.4 Metoda dotazník

Jako metodu sběru dat pro analýzu předešlých kurzů jsem si zvolil explorativní metodu dotazník. Podstatou této metody je strukturovaná sada otázek a výroků předložených skupině lidí za účelem měření jejich postojů, přesvědčení, hodnot apod. (Ferjenčík, 2000). Tuto výzkumnou techniku jsem si vybral především pro její časovou úspornost a ekonomickou nenáročnost. Potvrzuje to Čihovský (2006) který považuje dotazník za nejpoužívanější výzkumnou techniku pro jeho nespornou výhodu – poměrně snadno, rychle, ekonomicky, nenáročně získat informace (odpověď) od většího počtu respondentů.

Navrhnul jsem dva dotazníky, kdy jeden z nich byl určený pro účastníky kurzu, zatímco ten další byl určený vedoucím a instruktorem.

První anonymní dotazník určený pro účastníky kurzu tvořilo 8 otázek. Ve své práci jsem využil otázky uzavřené a otevřené. U některých otázek mohli respondenti vybrat více odpovědí. Dotazník byl poskytnutý všem účastníkům, kteří se zúčastnili letních táborů v Loučné nad Desnou v letech 2016 – 2019. Vyplnilo jej 21 respondentů. Návratnost tedy byla 60%.

Druhý anonymní dotazník určený pro vedoucí a instruktory tvořilo 9 otázek. Ve své práci jsem využil otázky uzavřené a otevřené. Dotazník byl poskytnutý všem vedoucím a instruktorem, kteří se podíleli na přípravě organizaci a realizaci letních táborů v Loučné nad Desnou v letech 2016 – 2019. Vyplnili jej 4 respondenti. Návratnost tedy byla 100%.

Všechny otázky jsem se snažil formulovat srozumitelně, stručně a jazykem, kterému respondenti rozumí. Ze získaných údajů jsem vycházel při budoucí tvorbě ideální náplně budoucích kurzů.

4.5 Charakteristika souboru

Vzorek respondentů tvořily dvě skupiny.

Vedoucí a instruktoři. Dotazníky byly zaslány jednotlivým vedoucím, podílející se na přípravě a realizaci letních táborů v Loučené nad Desnou v letech 2016 – 2019. Jednalo se o 3 ženy a 1 muže ve věkovém rozmezí od 36 do 55 let.

Účastníci. Respondenty byli děvčata a chlapci, kteří se zúčastnili letních táborů v Loučné nad Desnou v letech 2016 – 2019.

4.6 Způsob sběru dat

Dotazníky pro první skupinu respondentů (vedoucí a instruktoři) jsem rozeslal elektronickou formou. Byl jim vysvětlen způsob vyplňování a smysl dotazníku. Výzkum proběhl v měsíci dubnu.

Vzhledem k obecnému nařízení o ochraně osobních údajů jsem zaslal vedoucím také dotazník pro druhou skupinu respondentů a požádal je o jejich poskytnutí účastníkům. Vedoucí je poučili o způsobu a smyslu vyplňování.

4.7 Metody zpracování dat

Pro tvorbu dotazníků jsem vyžil internetové stránky www.survio.com. Údaje z nich byly zpracovány v reálných číslech. Výsledky byly prezentovány formou tabulky a grafu, vytvořené pomocí počítačových programů Microsoft Word a Microsoft Office Excel.

Údaje získané z nestandardizovaného rozhovoru jsem poznamenal do záznamu o rozhovoru a využil je jako inspiraci pro tvorbu manuálu.

5 Výsledky

5.1 Pobytové tábory

V následujících kapitolách je stručně popsáno a zaznamenáno několik předešlých pobytových táborů realizovaných organizací DDM Šternberk v letech 2016 – 2019. Ze získaných poznatků z již proběhlých kurzů vycházím při tvorbě manuálu.

5.1.1 Pobytový tábor v Loučné nad Desnou 2016

Termín kurzu: 17. 7. - 22. 7. 2016

Počet účastníků: 28

Realizační tým: 4 (2 instruktoři, vedoucí a zdravotník)

Cena kurzu: 3 300 Kč

Hry: celkový počet her 15 + 1 celotáborová

Rozvojové aktivity: 9

Celkový rozpočet: 92 400 Kč

Časová náročnost přípravy:

- Porady 8 hod
- Příprava jídelníčku 3 hod
- Příprava herního programu 11 hod
- Příprava táborového vybavení 24 hod
- Nakupování 5 hod
- Propagace 4 hod
- Ostatní (administrativa, úřady atd.)..... 24 hod

Časová náročnost realizace na jeden den:

- Osobní hygiena 1,5 hod
- Stravování..... 3 hod
- Volný čas..... 2,5 hod
- Spánek..... 9 hod
- Hry a aktivity..... 8 hod

5.1.2 Pobytový tábor v Loučné nad Desnou 2017

Termín kurzu: 23. 7. - 28. 7. 2017

Počet účastníků: 26

Realizační tým: 4 (2 Instruktoři, vedoucí a zdravotník)

Cena kurzu: 3 700 Kč

Hry: celkový počet her 15 + 1 celotáborová

Rozvojové aktivity: 9

Celkový rozpočet: 96 200 Kč

Časová náročnost přípravy:

- Porady 9 hod
- Příprava jídelníčku 3 hod
- Příprava herního programu 12 hod
- Příprava táborového vybavení 24 hod
- Nakupování 4 hod
- Propagace 4 hod
- Ostatní (administrativa, úřady atd.)..... 24 hod

Časová náročnost realizace na jeden den:

- Osobní hygiena 1,5 hod
- Stravování..... 3 hod
- Volný čas..... 2,5 hod
- Spánek..... 9 hod
- Hry a aktivity..... 8 hod

5.1.3 Pobytový tábor v Loučné nad Desnou 2018

Termín kurzu: 15. 7. - 20. 7. 2018

Počet účastníků: 26

Realizační tým: 4 (2 Instruktoři, vedoucí a zdravotník)

Cena kurzu: 3 700 Kč

Hry: celkový počet her 15 + 1 celotáborová

Rozvojové aktivity: 10

Celkový rozpočet: 96 200,-Kč

Časová náročnost přípravy:

- Porady 9 hod
- Příprava jídelníčku 3 hod
- Příprava herního programu 13 hod
- Příprava táborového vybavení 24 hod
- Nakupování 3 hod
- Propagace 4 hod
- Ostatní (administrativa, úřady atd.)..... 24 hod

Časová náročnost realizace na jeden den:

- Osobní hygiena 1,5 hod
- Stravování..... 3 hod
- Volný čas..... 2,5 hod
- Spánek..... 9 hod
- Hry a aktivity..... 8 hod

5.1.4 Pobytový tábor v Loučné nad Desnou 2019

Termín kurzu: 14. 7. – 19. 7. 2019

Počet účastníků: 36

Realizační tým: 4 (2 Instruktoři, vedoucí a zdravotník)

Cena kurzu: 3 700 Kč

Hry: celkový počet her 14 + 1 celotáborová

Rozvojové aktivity: 11

Celkový rozpočet: 133 200,-Kč

Časová náročnost přípravy:

- Porady 11 hod

- Příprava jídelníčku 3 hod
- Příprava herního programu 13 hod
- Příprava táborového vybavení 24 hod
- Nakupování 4 hod
- Propagace 4 hod
- Ostatní (administrativa, úřady atd.)..... 26 hod

Časová náročnost realizace na jeden den:

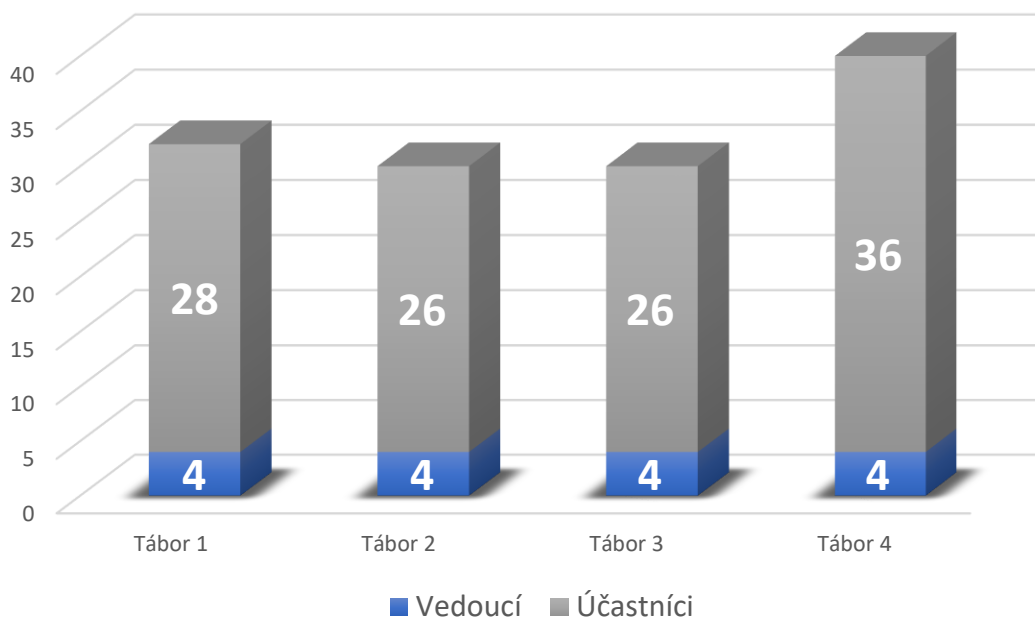
- Osobní hygiena 1,5 hod
- Stravování..... 3 hod
- Volný čas..... 2,5 hod
- Spánek..... 9 hod
- Hry a aktivity..... 8 hod

5.2 Analýza

5.2.1 Analýza uskutečněných kurzů

Personální hledisko

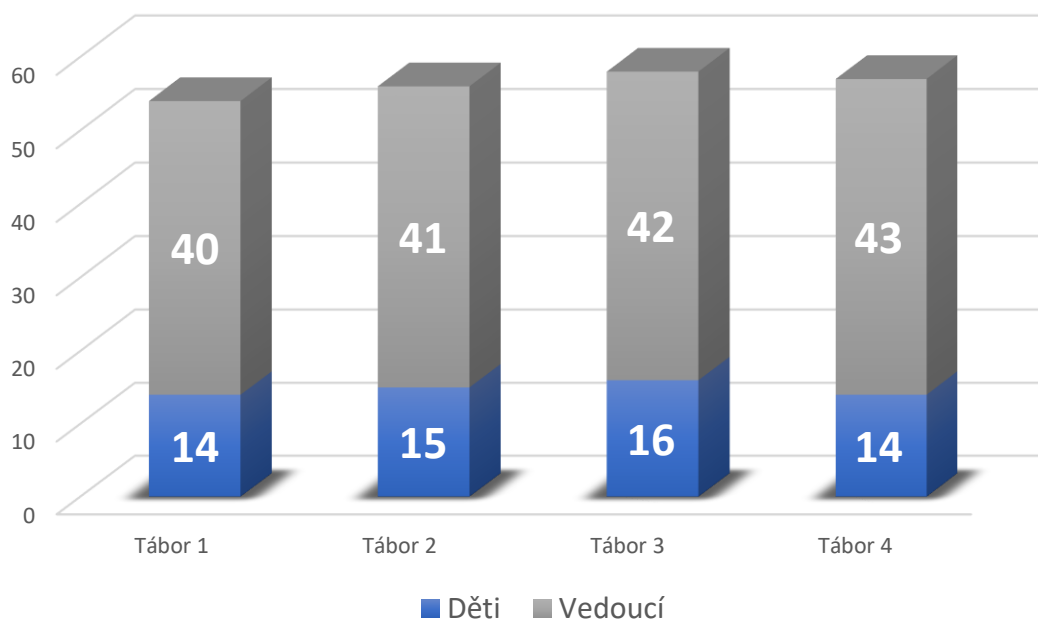
Počet vedoucích a účastníků na jednotlivých kurzech

Graf 1. Počet vedoucích a účastníků na jednotlivých kurzech.

Z provedené analýzy vyplývá, že jak počet účastníků tak i vedoucích je poměrně stabilní. Počet dětí se pohybuje v rozmezí od 26 do 36 a počet vedoucích je vždy stejný. Nicméně v roce 2019 přibylo deset účastníků oproti předešlým letům. Počet vedoucích je vzhledem k programové náplni odpovídající a to v průměru 8 : 1.

Průměrný věk vedoucích a účastníků na kurzu

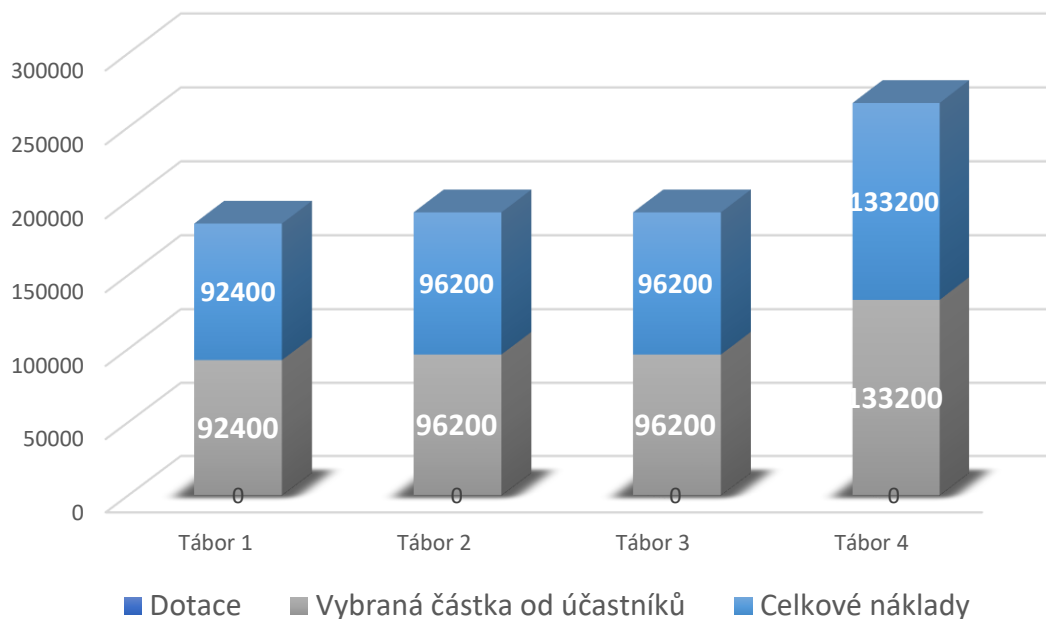

Graf 2. Průměrný věk vedoucích a účastníků na kurzu.

Z grafu je patrné, že průměr věku vedoucích úměrně stoupá, což je způsobeno tím, že vedoucí na kurzech jsou stále stejní. Účastníci na kurz jezdí také pravidelně, což způsobuje nárůst průměru věku. Poslední ročník však věk účastníků klesá, což je zapříčiněno tím, že se tábora zúčastnily nové mladší děti.

Ekonomické hledisko

Porovnání nákladů a výdajů

Graf 3. Porovnání nákladů a výdajů.

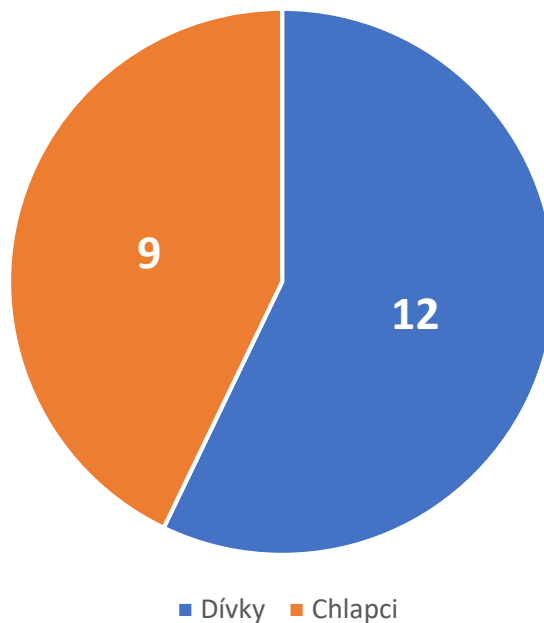
Z grafu vyplývá, že z žádného kurzu nevznikl zisk. Celkový rozpočet tvoří pouze příspěvky účastníků, což značně ovlivňuje programovou náplň a taky finanční náročnost pro účastníky. Tábory nebyly žádným způsobem dotovány. Po konzultaci s vedoucím pracovníkem jsme došli k závěru, že na další ročník by mohli být využity dotace.

5.2.2 Objektivní analýza

V této kapitole jsou uvedeny veškeré získané informace, které byly během výzkumu nashromážděny. Pro potřeby objektivní analýzy byly vytvořeny dva druhy dotazníků a to pro vedoucí kurzů a pro účastníky kurzů. Jak jsem již zmínil, výzkumu se účastnily dvě skupiny respondentů a to 4 vedoucí a 21 účastníků.

Analýza z pohledu účastníků

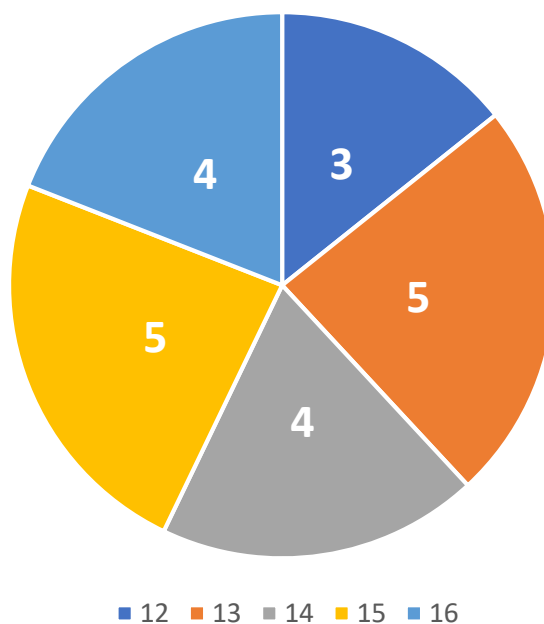
1. Pohlaví účastníků

Graf 4. Pohlaví účastníků.

Z grafu je patrné, že účastníci kurzu jsou vždy smíšeného pohlaví. Na základě nestandardizovaného rozhovoru s vedoucím kurzu jsem zjistil, že na kurzy jezdívají předem domluvené skupinky kamarádů či žáci organizace DDM, kteří se navzájem dobře znají.

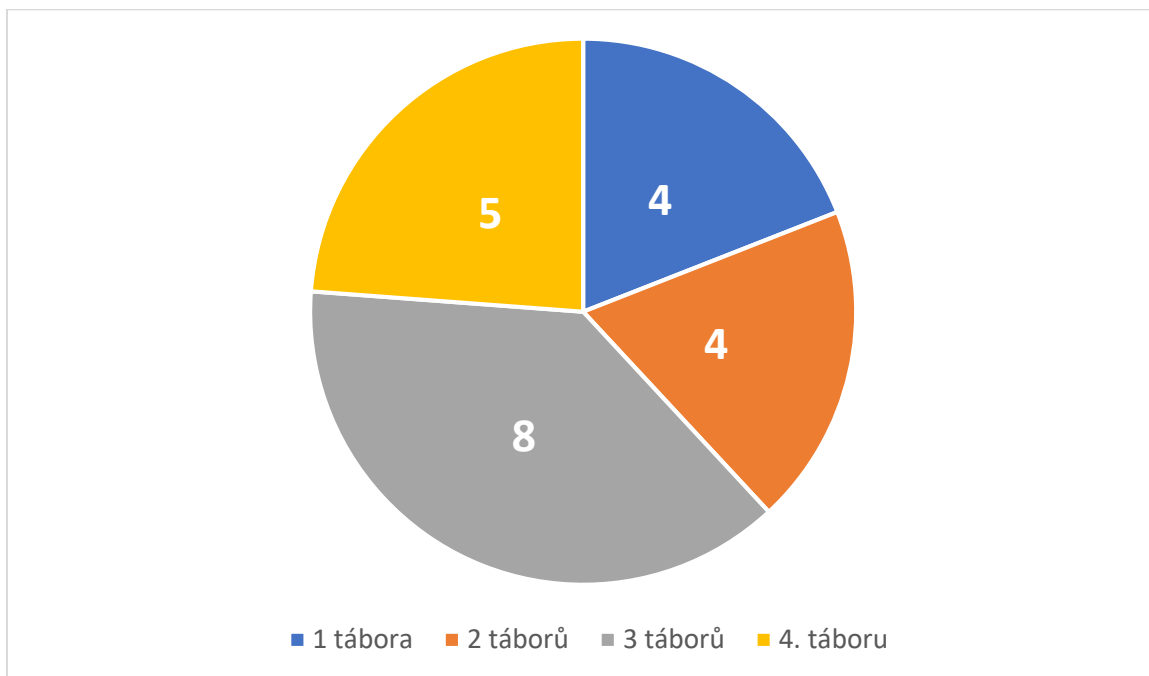
2. Věk účastníků

Graf 5. Věk účastníků.

Z grafu je patrné, že na kurz jezdí mládež ve věku od 12 do 16 let. Průměrný věk účastníků je 14 let.

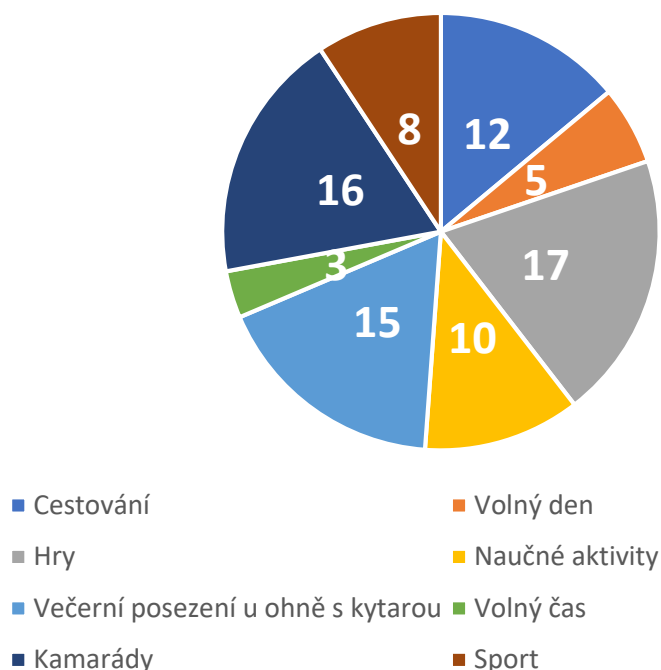
3. Kolika táborů se účastník tohoto tábora zúčastnil (v letech 2016 – 2019)

Graf 6. Kolika táborů se účastník tohoto tábora zúčastnil (v letech 2016 – 2019).

Z grafu vyplývá, že více než polovina účastníků se tábora účastní pravidelně. Jak jsem již zmínil, v posledních letech klesá věkový průměr účastníků, což je dáno nárůstem nových účastníků, kteří se zúčastnili tábora pouze v posledních letech.

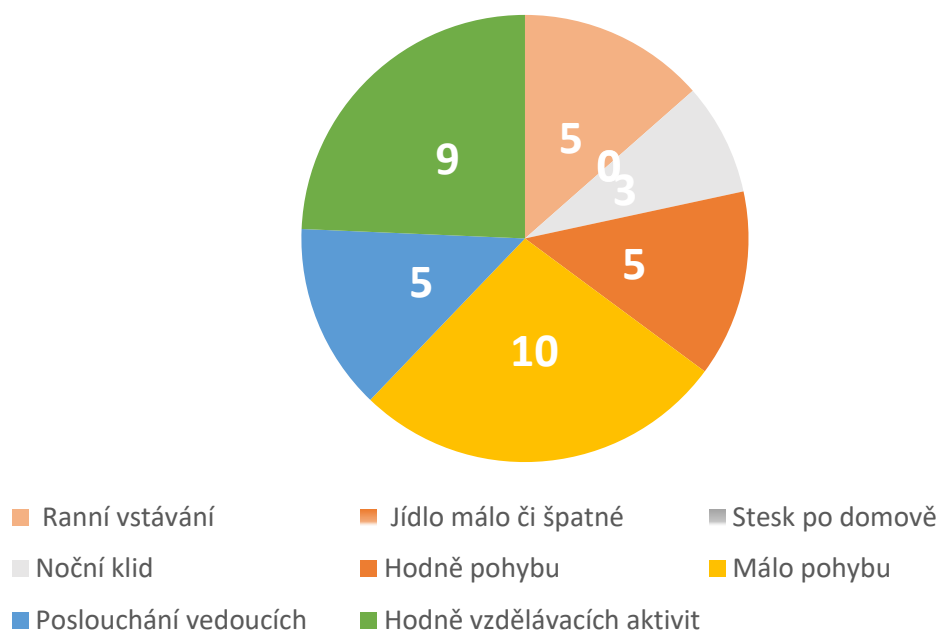
4. Co mají účastníci nejraději v průběhu kurzu.

Graf 7. Co mají účastníci nejraději v průběhu kurzu.

Z grafu vyplývá, že největší část účastníků jezdí na tábor kvůli kamarádům. Velká část z nich se také shodla v zálibě trávit večery posezením u ohně s kytarou. Dále se jim líbí jakékoli organizované i neorganizované hry. Méně často se objevuje oblíbenost u naučných aktivit. Velký počet účastníků zvolilo, že se jim na kurzu líbí cestování a sport. Obliba volného času je nízká. To poukazuje na fakt, že děti rádi tráví čas společně a organizovanými aktivitami, než volným časem a volným dnem.

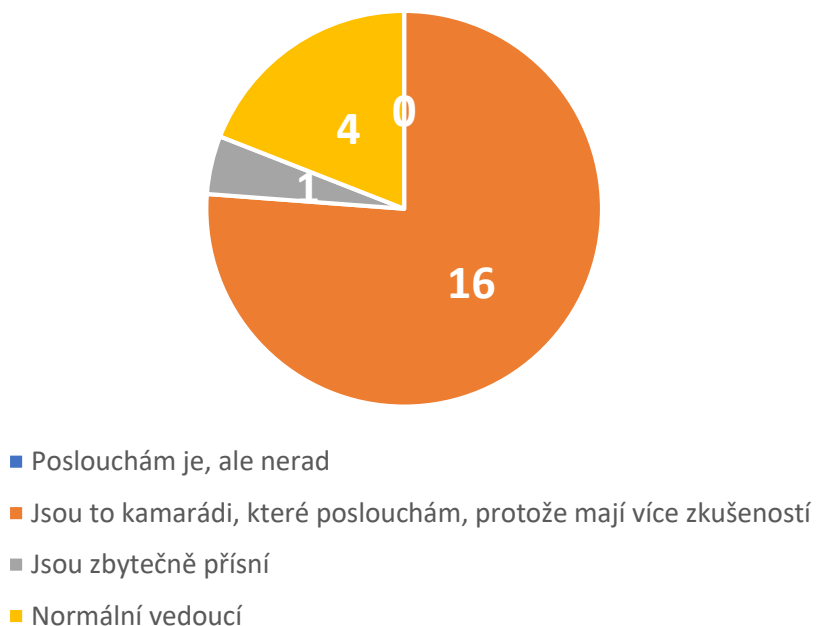
5. Co účastníkům nejvíce vadí v průběhu kurzu

Graf 8. Co účastníkům nejvíce vadí v průběhu kurzu.

Nejvíce se účastníkům nelíbí málo pohybu a hodně vzdělávacích aktivit. Pozornost si také zaslouží nespokojenost s ranním vstáváním a nočním klidem. To spolu úzce souvisí, protože mládež v tomto věku obvykle nerada dodržuje večerku a noční klid, což může způsobovat problémy s ranním vstáváním. Jako pozitivní hodnotím to, že účastníci nezaznamenali nespokojenost s jídlem a stesk po domově nebo poslouchání vedoucích. Poukazuje to na fakt, že vedoucí jsou profesionálové, kteří umí pracovat s mládeží a umí zabavit účastníky tak, aby na stesk po domově neměli čas myslet. Důvodem může být i vyšší věk dětí.

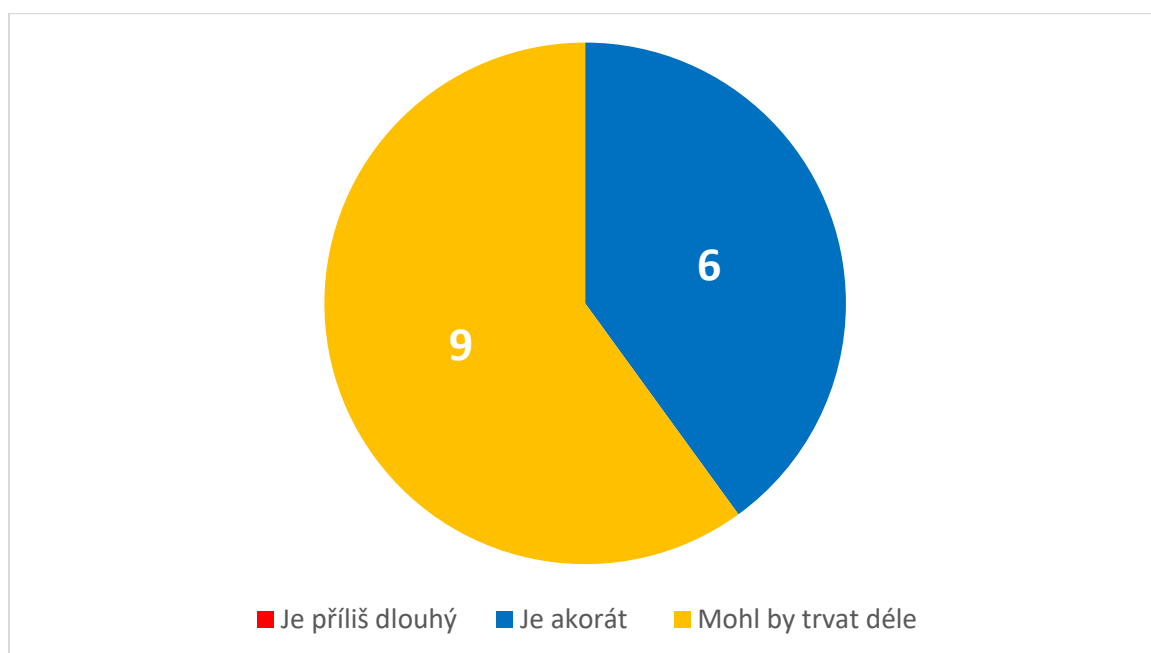
6. Názor na vedoucí kurzu

Graf 9. Názor na vedoucí kurzu.

Považuji za velké pozitivum přátelské vztahy mezi dětmi a vedoucími. Největší část účastníků považuje vedoucí jako kamarády, které poslouchají, protože mají více zkušeností. Někteří z nich je pak považuje za zbytečně přísné nebo je považuje za normální vedoucí. Nikdo k nim nepoznamenal takový vztah, že by je nerad poslouchal.

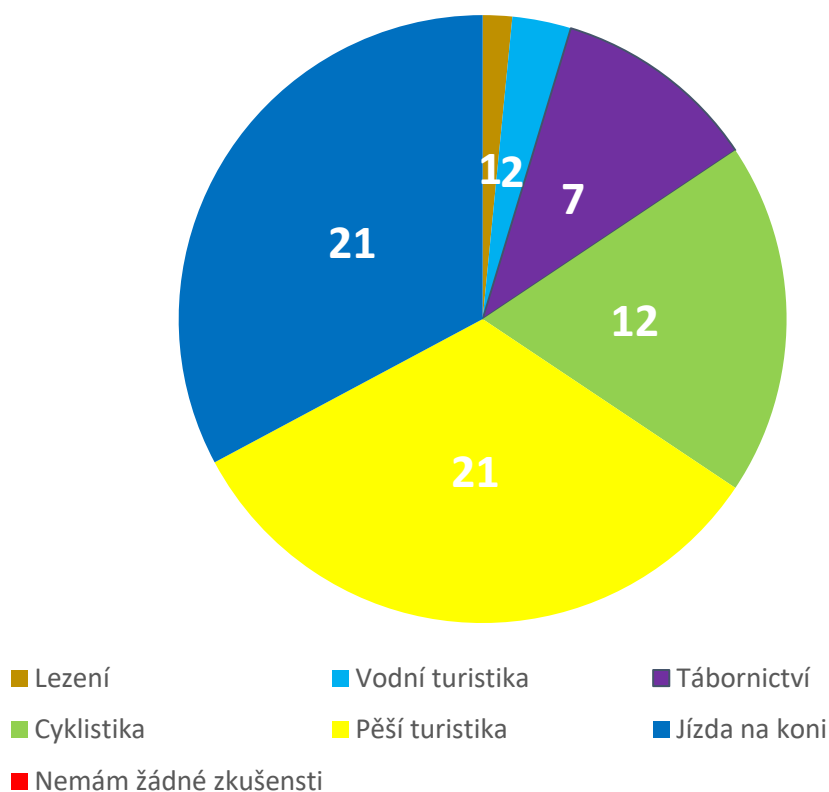
7. Spokojenost účastníků s délkou kurzu

Graf 10. Spokojenost účastníků s délkou kurzu.

Analýza doby trvání kurzu ukázala, že jsou účastníci spokojeni s dobou kurzu, ale větší část by jej chtěla delší. Poukazuje to na fakt, že účastníkům se na kurzu líbí. Na základě tohoto zjištění by organizátoři mohli zvážit prodloužení kurzu. Žádný z účastníků nepovažuje kurzu za příliš dlouhý.

8. Zkušenosti účastníků s outdoorovými aktivitami

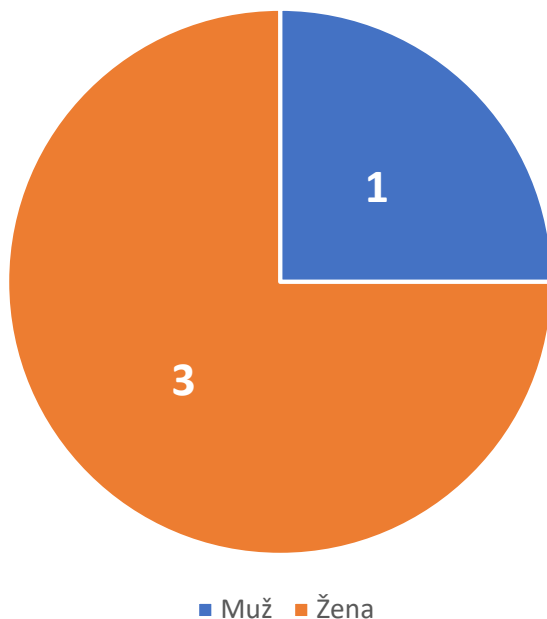

Graf 11. Zkušenosti účastníků s outdoorovými aktivitami.

Vzhledem k tomu, že účastníci si financují kurz samostatně bez jakýchkoli dotací, realizátoři si nemohou dovolit finančně náročnější aktivity. To ukazuje graf, který nám potvrzuje, že 100% respondentů má zkušenost s pěší turistikou a jízdou na koni, což bylo náplní kurzu. Někteří respondenti uvedli, že mají zkušenosti také s tábornictvím nebo cyklistikou, což však nebylo náplní kurzu a tyto zkušenosti nabyli mimo kurz. Pouze 1 osoba má zkušenost s lezením a 2 osoby mají zkušenost s vodní turistikou. Nikdo nevedl, že nemá žádné zkušenosti s outdoorovými aktivitami a to především proto, protože každý z účastníků nabyl alespoň některých zkušeností s těmito aktivitami na letním táboře.

Analýza dotazníků vedoucích a instruktorů, kteří se podíleli na chodu proběhlých kurzů

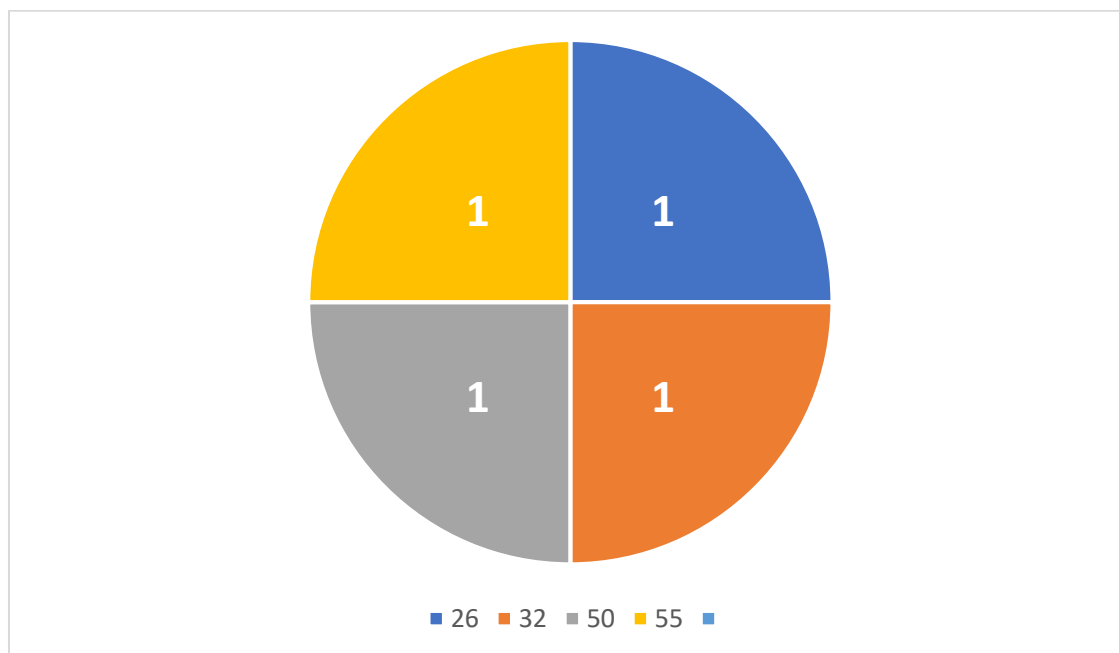
1. Pohlaví vedoucích a instruktorů

Graf 12. Pohlaví vedoucích.

Z grafu je patrné, že je u vedoucích převažuje ženské zastoupení. Myslím, že do budoucnosti by bylo vhodné vyvážit poměr mužů a žen.

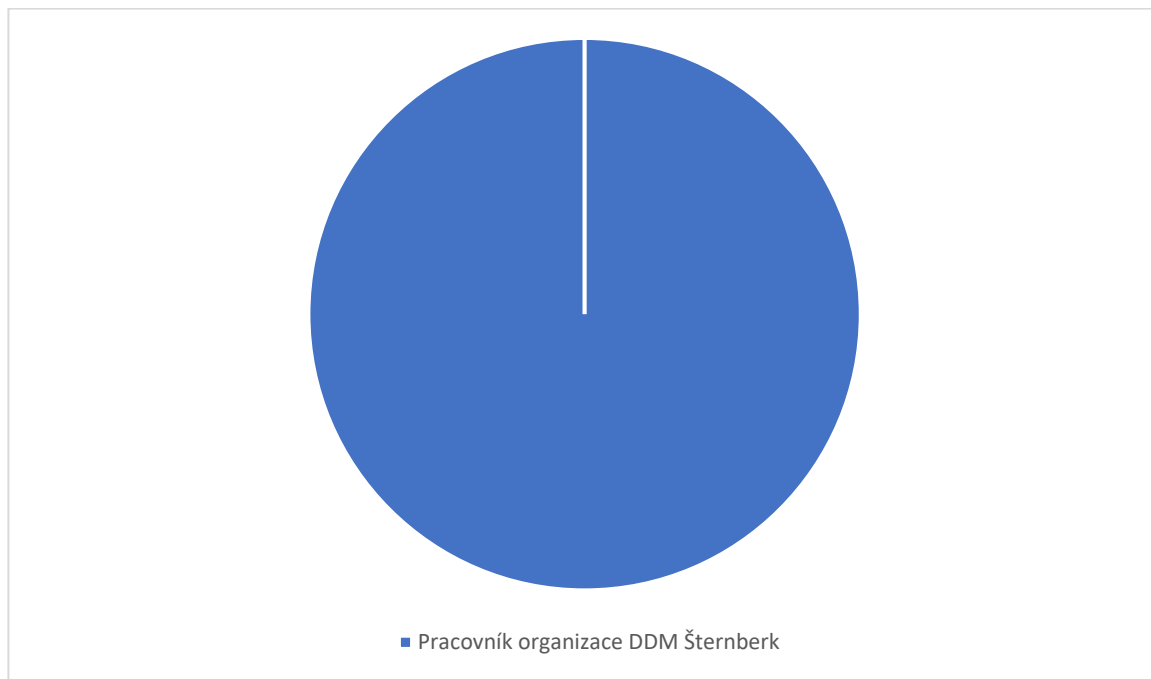
2. Věk vedoucích

Graf 13. Věk vedoucích.

Graf ukazuje, že letních táborů se účastní vedoucí ve věku od 26 do 55 let. Vyšší zastoupení je starších vedoucích, což může znamenat větší zkušenosti přínosné pro tvorbu a realizaci kurzu.

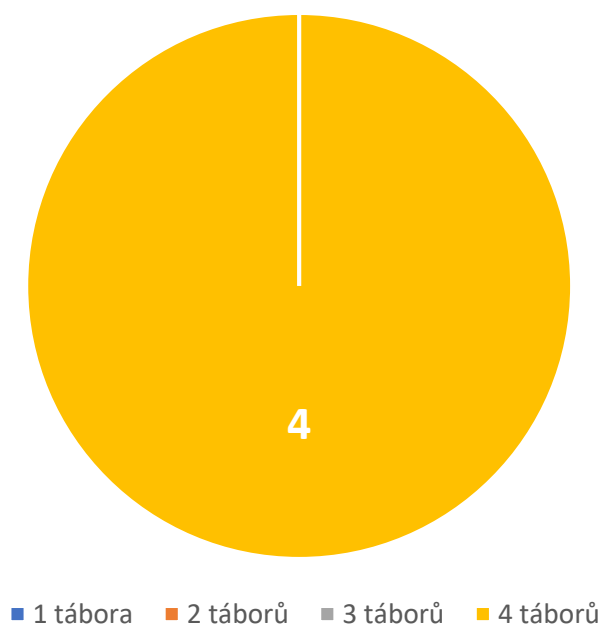
3. Současná profese nebo studium vedoucích

Graf 14. Současná profese nebo studium.

Na tuto otevřenou otázku odpověděli všichni respondenti stejně. Ve výzkumu se shodli, že jsou to pracovníci organizace DDM Šternberk.

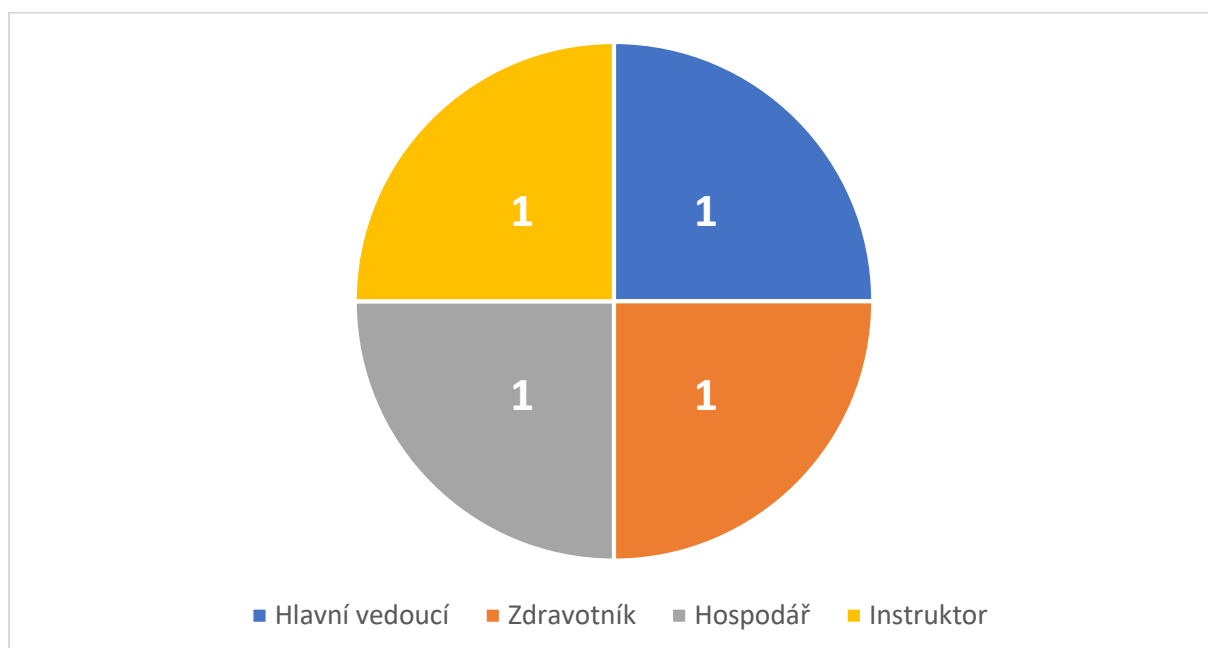
4. Kolika táborů jsem se zúčastnil/a jako vedoucí

Graf 15. Kolika táborů jsem se zúčastnil/a jako vedoucí (v letech 2016 – 2019).

Z grafu vyplývá, že na tvorbě a realizaci letních táborů v Loučné nad Desnou v letech 2016 – 2019 se podíleli stále stejní vedoucí. To mohlo zajistit určité ponaučení a postupné zlepšování programové náplně a celkové úrovně tábora.

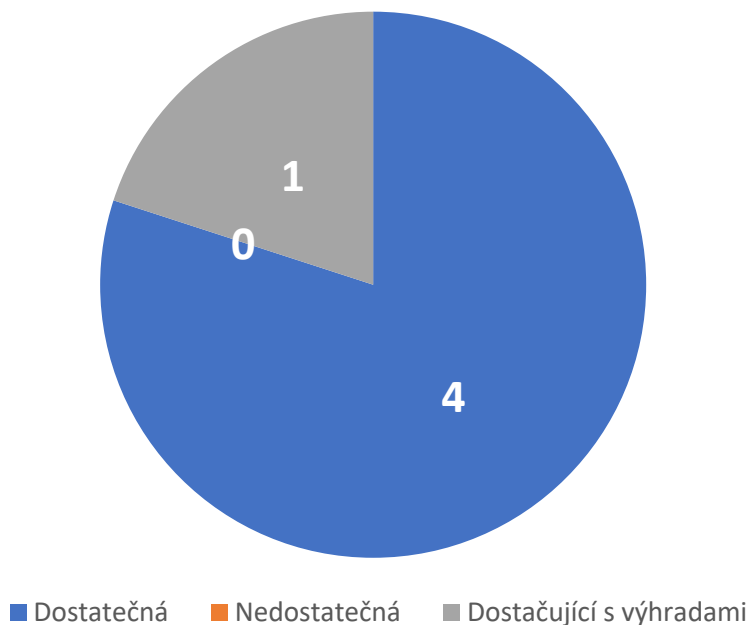
5. Zastoupení rolí na kurzu

Graf 16. Jakou roli zastávají vedoucí.

Vedoucí mají obvykle rozdělené role v poměru 1:1:1:1. Zastupují hlavního vedoucího, zdravotníka, hospodáře a instruktora.

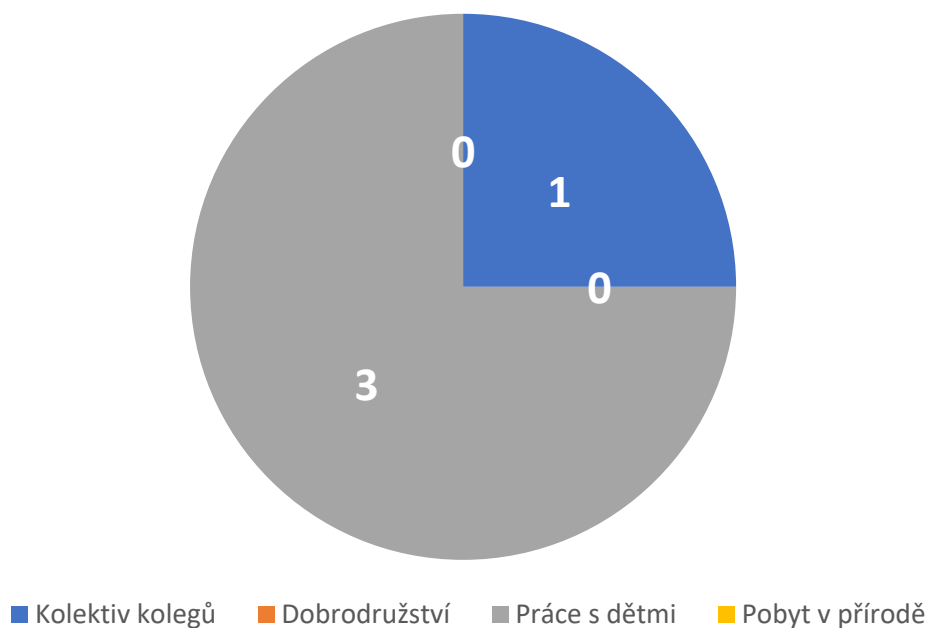
6. Úroveň přípravy kurzů

Graf 17. Úroveň přípravy kurzů z pohledu vedoucích.

Úroveň přípravy kurzů je dle vedoucích dostatečná a nemají k ní žádné výhrady. Z odborného hlediska však pozorují jisté nedostatky. Hlavní vedoucí má také určité výhrady. Upozorňuje na to, že by bylo vhodné v následujících letech zajistit finanční dotace, které by mohly být využité pro finančně náročnější aktivity a tím oživit celkovou náplň kurzu.

7. Hlavní důvod pro účast na kurzu

Graf 18. Hlavní důvod pro účast na kurzu.

Hlavní motivací vedoucích, která je podněcuje k tvorbě kurzů, je především práce s dětmi, což je pro pedagogy volného času základním kamenem v jejich profesním životě. Jako nedostatek však vnímám to, že dobrodružství a pobyt v přírodě nejsou motivem vedoucích, což z nich dělá spíše školské pedagogy než zážitkové či volnočasové pedagogy.

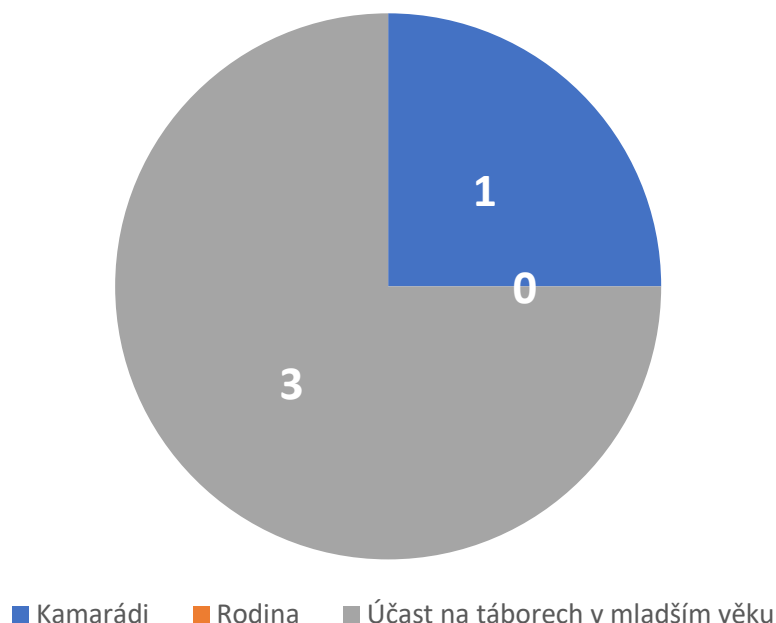
8. V čem vidí možný problém v pořádání kurzů do budoucna

Graf 19. Možný problém kurzů do budoucna.

Z grafu je zřetelné, že většina vedoucích vnímá jako problémy do budoucna především nedostatek financí ze strany účastníků. Jeden z nich ale za problém považuje také klesající zájem účastníků. Tyto dva problémy by mohlo vyřešit zajištění dotací a tím zvýšení zájmu účastníků jelikož si realizátoři budou moci dovolit atraktivnější aktivity. Pozitivně hodnotím, že vedoucí nepovažují za problém pokles zájmu z jejich strany.

9. Co přivedlo vedoucí k práci s dětmi

Graf 20. Co přivedlo vedoucí k práci s dětmi.

Většina vedoucích zaznamenala, že v mladším věku sami procházeli kurzy a tábory což je vedlo k tomu, podílet se a realizovat programové akce ve svém profesním životě. Vnímám tuto skutečnost jako příznivou neboť mají letité zkušenosti z oblasti letních táborů a znalosti různých programových prostředků. Záporně však vnímám možný konzervativní přístup v tvorbě. Jeden z vedoucích uvádí, že ho k této činnosti přivedli kamarádi.

5.2.3 Shrnutí a náměty ke zlepšení

Shrnutí

Z informací o proběhlých kurzech mohu vyzorovat, že jsou každoročně plánovány podle zaběhlého systému. Jediné co se mění je věk účastníků a vedoucích a cena. Každým rokem se cena roste. Rozhovor s vedoucím pedagogickým pracovníkem, zodpovědným za plánování těchto pobytových táborů, mi poskytl spoustu poznatků a zároveň jsem mohl zjistit i co v plánování a realizaci naopak nefunguje a co by bylo možné zlepšit.

Podněty ke zlepšení

Jedním z možných doporučení je využití dotací, což zajistí, aby mohl být program atraktivnější a vylepšen a také značně sníží cenu a tábor se tak stane dostupný i pro sociálně slabší. Za vhodné považuji také větší počet sportovních aktivit v přírodě. Dalším doporučením je zajistit lepší propagaci na internetu a umístění letáček do škol. Jeden z dalších návrhů je použití vhodného tématu kurzu a vytvořit podrobnou dramaturgii kurzu a jednotlivých programových prostředků. Za vhodné považuji také využít prvky zážitkové pedagogiky a řízenou evaluaci.

5.3 Příprava kurzu „Najdi se v přírodě“

Díky analýze již proběhlých táborů, syntéze poznatků z literatury a odborné konzultaci s vedoucím, který tábory vždy plánoval, jsem měl možnost vypožorovat, co na táborech funguje a kde je zapotřebí provést jisté změny pro zefektivnění a především naplánovat program tak, aby došlo k naplnění cílů, které vyžadují. Na základě těchto poznatků vytvářím manuál pro přípravu kurzu. Při práci jsem vycházel z modelu projektování podle Radka Hanuše a Lenky Chytilové (2009). Inspiroval jsem ale také literaturou Harmacha (2004), Pelánka (2008) a Instruktorským slabikářem (Beneš spol. 2016). Poznatky z této literatury jsou podrobně rozepsány v teoretické části.

5.3.1 Tvorba základní myšlenky, téma, záměr a cíle kurzu, cílová skupina

Tvorba základní myšlenky

V první fázi jsem si vytvořil základní myšlenku celého projektu. Tím byla na základě již proběhlých kurzů organizací DDM Šternberk, odborné konzultaci s pracovníky této organizace a získaných odborných poznatků z literatury, navrhnout kurz přírodní výchovy, při kterém se zaměřím na podněty ke zlepšení, které vyplynuly z analýzy již proběhlých kurzů.

Cílová skupina

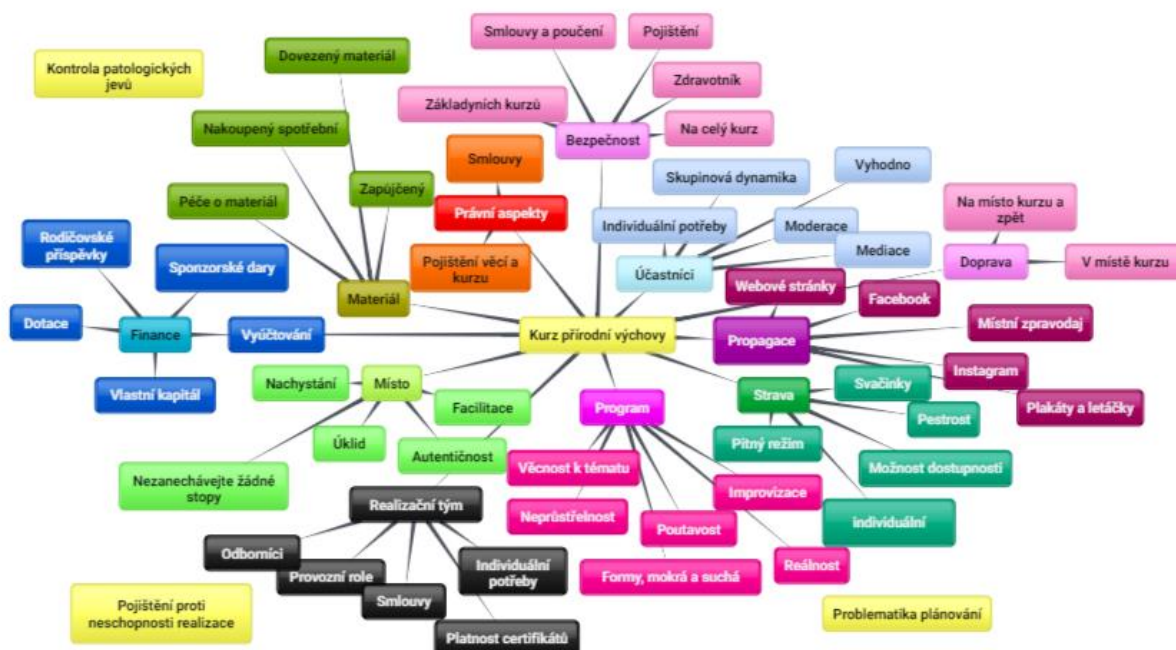
Kurz je určený pro věkovou kategorii adolescentů. V teoretické části je popisují vývoj adolescentů a vhodný edukátorský přístup k tomuto období, který nám usnadní práci s cílovou skupinou, napomůže nám předpokládat, co od ní můžeme očekávat nebo jaké můžeme mít na ni nároky.

Záměr, téma a cíle kurzu

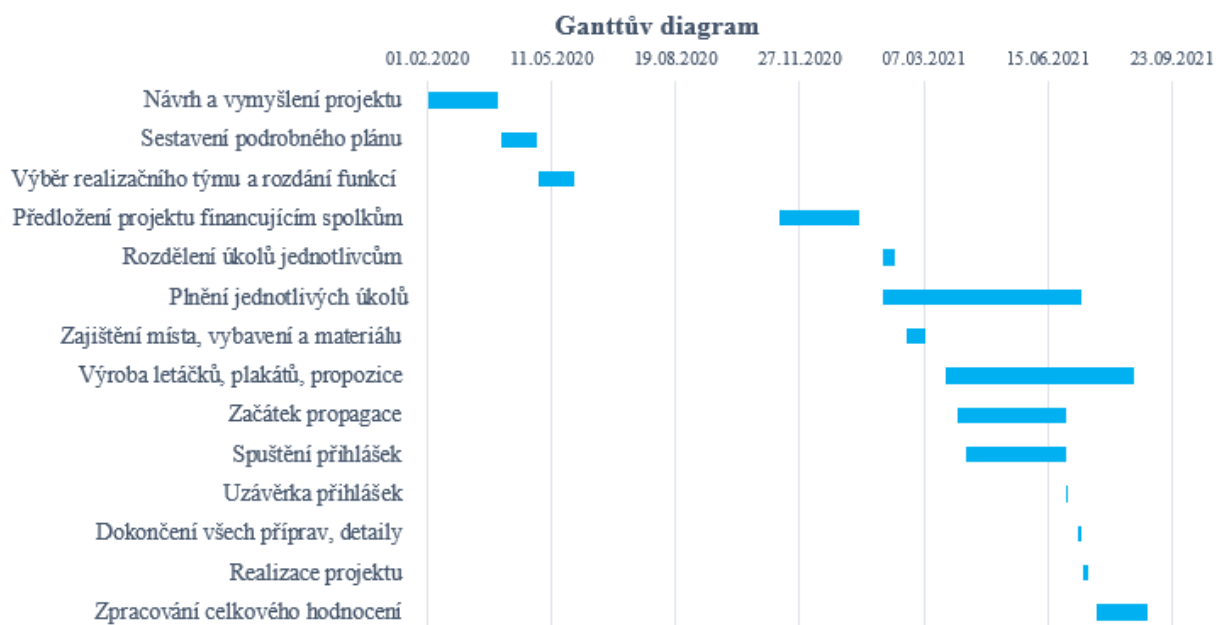
Záměrem kurzu je poskytnout mladé generaci co nejvíce podnětů, spojených s přírodní výchovou ekologickým smýšlením a zdravým životním stylem. Podpoříme účastníky k využití osvojených vědomostí a dovedností ve svém běžném životě a zlepšení tak svého životního postoje k přírodě. Tématem kurzu je výprava na Klondike – zlatá horečka. Cílem kurzu je osvojení si základů horolezectví a vodní turistiky. Plánuji, aby se naučili k přírodě přistupovat

šetrně pomocí principů Leave No Trace a získají informace o tradičních principech vztahu a pobytu k přírodě. Dalším cílem je osvojit si principy přírodní výchovy a dovedností, které jsou nutné pro přežití v ní a to vše v souladu se slušným chováním, etikou a ekologickým smýšlením.

Celé přípravě předcházela tvorba myšlenkové mapy a Ganttova diagramu, který mi pomůže k lepšímu plánování.

Obrázek 4. Myšlenková mapa kurzu přírodní výchovy.

Obrázek 5. Ganttův diagram.

5.3.2 Termín a místo

Vzhledem k tomu, že se jedná o kurz přírodní výchovy, hledali jsme místo, které bude spoluutvářet atmosféru kurzu. Jak jsem již zmínil v teoretické části, Beneš aspol., (2016) zdůrazňují, že je velmi podstatné, kde kurz děláme. Každá krajina má svou specifikou atmosféru a kontakt s přírodou nám dává rozpomenout si, odkud pocházíme. Proto jsme si vybrali jako nejvhodnější místo pro konání tábora penzion Velké Sedlo ve Svatoňovicích. Ten se může pyšnit sportovním zařízením, které disponuje kurty pro raketové a míčové sporty. Tohle místo má obrovskou výhodu v tom, že se nachází u lesa, mezi loukami a je tak možné využít plochu na hry a aktivity v přírodě. Za nejdůležitější však považuji okolí, především vodní nádrž Kružberk a řeku Moravici. Malebné prostředí tvoří také Kružberské cvičné skály. Zázemí zcela splňuje podmínky pro plánované programové prostředky a vytváří nám specifikou atmosféru kurzu. Pro první rok konání tohoto kurzu je určen pouze jeden turnus a to v období od pondělí 12. 7. 2021 do neděle 18. 7. 2021.

5.3.3 Realizační tým

Projekt bude realizován pod záštitou organizace Dům dětí a mládeže Šternberk. Realizační tým sestavoval hlavní vedoucí Dominik Pospíšil a to na základě Belbinova testu týmových rolí, který je uveden v přílohách práce. Snažil se tak zajistit plně funkční tým, který bude obsahovat celé spektrum týmových rolí. Tým bude tvořen vedoucími a instruktory s dlouholetou praxí s prací s dětmi. Nezbytné je také zařazení instruktorů s platnou licencií pro vedení a výuku vodácké turistiky a výuku lezení.

Se členy realizačního týmu bude sepsána dohoda o provedení práce. Realizační tým bude řádně proškolen a poučen hlavním vedoucím. Také bude kladen důraz na platnost všech potřebných kurzů a osvědčení realizačního týmu. Zdravotník bude mít k dispozici nezbytné prostředky pro poskytnutí první pomoci a zaručí jejich funkčnost a nezávadnost.

Dominik Pospíšil - hlavní vedoucí kurzu: Dlouholetá praxe s prací s dětmi jako vedoucí oddílu Karate Shotokan Šternberk a také jako instruktor na různých táborech a teambuildingových akcích. Student Fakulty tělesné kultury v Olomouci oboru Rekreatologie na Univerzitě Palackého v Olomouci. Jeho náplní práce je především organizace a řízení tábora, tvorba programu, kontrola jednotlivých úkolů, dohled nad plynulostí, návrh a komunikace se sponzory, zajištění informovanosti rodičů, zajištění poučení o bezpečnosti, GDPR, školení organizátorů, vedení výuky. Zastává týmovou roli inovátora, usměrňovače, specialisty.

Bc. Zuzana Pospíšilová - hospodář: Dlouholetá praxe jako externí pracovník v organizaci DDM Český Těšín. Zkušenosti také v organizaci a vedení letních táborů.

Studentka Fakulty tělesné kultury v Olomouci oboru Rekreatologie na Univerzitě Palackého v Olomouci. Náplní její práce je především kontrola a dohled nad plynulostí, návrh a tvorba plakátů a letáčků, zajištění propagace, nákup materiálu, tvorba objednávek, vedení výuky ekologie. Zastává především týmovou roli vyhledávač zdrojů, vyhodnocovač a finišer.

Bc. Nikola Krmelová, DiS. - zdravotník: Držitelka certifikátu ZZA – Zdravotník zotavovacích akcí a škol v přírodě akreditovaným MŠMT, čímž má kompetence tzv. „táborového zdravotníka“. Vystudovaná porodní asistentka a nutriční poradkyně. Podílí se na přípravě a realizaci kurzu. Vede výuku první pomoci a zdravé výživy. Hlavní náplní práce je však výkon zdravotnického dozoru. Zastává především roli týmového pracovníka.

Mgr. Jakub Krmela - instruktor: Dlouholetá praxe v práci s mládeží. Pedagog na střední škole. Držitel platné licence Instruktor vodní turistiky. Pomáhá s řízením a organizací tábora a vede výuku vodní turistiky. Zastává především roli koordinátora a inovátora.

Jaromír Drasal - instruktor: Dlouholetá praxe jako externí pracovník v TJ Sokol. Student Fakulty tělesné kultury v Olomouci oboru Ochrana obyvatelstva na Univerzitě Palackého v Olomouci. Držitel platné licence skalního lezení. Hlavním úkolem je vedení výuky lezení a řemesla. Pomáhá s řízením tábora a náplní jeho práce je také pořizování fotografií a vkládání aktuálních informací a zajímavostí na sociální síť. Zastává především týmovou roli týmového pracovníka a realizátora.

5.3.4 Zajištění ubytování a stravování

Ubytování je zařízeno v areálu Penzionu Velkého Sedla, kde budeme mít pronajatou plochu, na které bude postaveno 5 velkých týpí, ve kterých budou účastníci ubytováni. Ubytování bude oddělené podle pohlaví. Pronájem nám poskytne firma Sapazi, která na kurz stany přiveze a předem je postaví. Každý den budeme provádět bodování týpí, aby účastníci udržovali úklid prostoru. V areálu se nachází budova, kde jsou oddělené toalety a sprchy, které nám poslouží jako sociální zařízení. Za jejich úklid je zodpovědný správce objektu. Jedno velké týpí nám bude sloužit jako základna pro účastníky, ve které se můžou účastníci scházet. Pokud bude velmi špatné počasí, bude zde probíhat také program. Součástí objektu jsou popelnice na směsný i tříděný odpad. Jedná se o kurz přírodní výchovy proto bychom chtěli jít příkladem a držet se principů Leave No Trace.

Abychom příliš nezatěžovali organizační tým vlastní přípravou jídla, je stravování zajištěno v restauraci penzionu Velkého Sedla a to formou plné penze. Zajištěn zde bude také pitný režim na celý den. Každý účastník bude mít svou lahev, do které si průběžně bude doplňovat tekutiny. Vedoucí musí dbát na dodržování pitného režimu. Jelikož Harmach (2004)

uvádí, že strava během dne má být rozdělena do 5 porcí, proto jsme se předem v penzionu domluvili na nákupu ovoce, sušenek a malých svačinek, které děti obdrží jako svačinu. Při činnostech mimo prostor tábora bude sloučen výdej snídaně s dopolední svačinou a oběd s odpolední svačinou. Ve dvou případech jsme s majitelem penzionu dohodnuti, že nám doveze jídlo ve várnících na předem domluvené místo, abychom se nemuseli vracet do areálu a mohli se stravovat venku. Ingredience na venkovní vaření kotlíkového guláše a vegetariánských nudlí zajistí restaurace penzionu. Taktéž zajistí buřty a alternativu pro vegetariány na poslední večer. Poslední večere je v plánu opékání buřtů (pro vegetariány jiná alternativa), které zajistí penzion. Zajistí také popcorn pro filmový večer. Nesmíme zapomenout ani při přihlašování účastníků zjistit, zda někteří nemají specifické stravovací požadavky jako například veganství, vegetariánství nebo různé alergie. Tuto skutečnost bude nutno uvést v přihlášce a informace budou sděleny nejen zdravotníkovi, ale také kuchaři v penzionu, aby se mohli na tyto specifické požadavky připravit.

5.3.5 Sestavení programu

Sestavení programu je velmi náročný a zdlouhavý proces. Při sestavování programu jsem si dával pozor, aby všechny hry byly vhodně zařazeny ve „správný čas“ a na „správném místě“ a řídil jsem se dramaturgickými pravidly a zásady.

Zážitkový kurz přírodní výchovy bude programově uspořádán do 7 dnů v oblasti ve Svatoňovicích a jeho okolí od pondělí 12. 7. 2021 do neděle 18. 7. 2021. Celý program povede hlavní vedoucí společně s instruktory.

Program tábora je zaměřen na široké spektrum aktivit, od sportovních her, přes aktivity v přírodě až po týmové výzvy, u kterých budou muset účastníci zapojit i svou logiku, nápaditost, kreativitu a hravost. Program a harmonogram kurzu je navržený pro věkovou kategorii adolescentů.

5.3.5.1 Časový harmonogram kurzu

Pondělí

7:00 – sraz ve Šternberku u Základní školy náměstí Svobody 3

7:30 – odjezd

9:00 – příjezd do blízkosti areálu penzionu Velké Sedlo - účastníci se dozvídají, že místo jejich tábora je ohroženo potopou vypuštěním vody z blízké přehrady – Hra záchranění tábora

11:00 – přesun do areálu, přivítání, rozdělení členů a vybalení svých věcí do předem nachystaných týpí

- 12:00** – oběd
- 13:00** – odpolední klid
- 14:00** – iceberakery k seznámení účastníků a instruktorů
- 15:00** – hra Síť
- 16:00** – programový prostředek pro vymyšlení společných pravidel kurzu
- 17:00** - tvorba vlastního designu trička, nauka malby přírodní barvou či batika
- 19:00** – večeře
- 20:00** – Klondike hry
- 22:00** – večerka

Úterý

- 7:00** – budíček + rozcvička + ranní hygiena
- 8:00** – snídaně + informace o následujícím dění
- 9:00** – hra Shánění peněz a směnování za výbavu potřebnou k výpravě
- 12:00** – oběd
- 13:00** – odpolední klid
- 14:00** – hra Dostaň všechna povolení k cestě
- 15:00** - hra Přečti mapu pomocí získaných indicií
- 16:00** – orientační běh - zmapování oblasti
- 18:00** – praktické vzdělávací aktivity dle směrnic MZP a podkladů EVVO a světových zdrojů přírodní výchovy
- 19:00** – večeře
- 19:30** – Talent kurzu
- 22:00** – večerka

Středa

- 7:00** – budíček + rozcvička + ranní hygiena
- 8:00** – snídaně + informace o následujícím dění
- 9:00** – hra Skiaply
- 11:00** – tvorba Komiksu potencionálních „boháčů“
- 12:00** – oběd
- 13:00** – odpolední klid
- 14:00** – simulování situace úrazu – evaluace + základy první pomoci, co si sbalit na cesty a jak postupovat u jednotlivých onemocnění či úrazech
- 17:00** – hra Psí spřežení
- 19:00** – večeře

20:00 – ceremoniál Osud a plamínek

22:00 – večerka

Čtvrtek

5:00 – poplach pro den Trifidů – hra, která nám pomůže dostat účastníky na dno, poslouží k jejich motivaci do budoucích kurzovních činností

8:00 – snídaně + informace o následném dění

9:00 – evaluace ke dni Trifidů

9:45 – poučení o bezpečnosti k lezení + fasování materiálu

10:00 – výprava k nedaleké skále, kde bude probíhat lezení

10:30 – hry s lanem hry na získání důvěry a základní informace o bezpečném horolezení

12:00 – oběd v přírodě – majitel penzionu přiveze oběd ke skále

14:00 – lezení

17:00 – hra Leave no trace + následné seznámení s pravidly a etickému pobytu v přírodě

18:30 – návrat do areálu

19:00 – večere

20:00 – promítání filmu pod širým nebem s výrobou popcornu na ohni (Útěk do divočiny)

22:00 – večerka

Pátek

6:00 – budíček + rozcvička + ranní hygiena

7:00 – snídaně + informace o následujícím dění

8:00 – poučení bezpečnosti pro den na vodě, fasování potřebných prostředků pro plavbu po řece

10:00 – přesun k výpusti nádrže Kružberk kde započne den na řece - cesta ke zřícenině hradu Vikštejn + prohlídka okolí

12:00 – oběd venku, který nám na domluvené místo doveze ve várnících majitel penzionu

13:30 – nauka překonávání peřejí a záchrany tonoucího z divoké vody, improvizované plavidla a jejich testování

15:00 – pokračování v plavbě do Hradce nad Moravicí

18:00 – oznámení, že se nemáme jak dostat zpět do areálu + aktivity pro přežití v přírodě – výstavba přístřešků, výroba nástrojů ze dřeva, rozdělávání ohně

20:00 – vaření kotlíkového guláše a vegetariánských nudlí na ohni

21:00 – táborák + hra Evaluace všech

23:00 – noc strávená pod širým nebem + hlídky u táboráku

Sobota

5:00 – budíček, rozcvička

5:30 – sbírání vody z ranní rosy

6:30 – návrat do kempu + hygiena

8:00 – zasloužená snídaně + informace o dalším dění

9:00 – evaluace noci pod širým nebem

10:00 – hra Lymfa + beseda o zdravém životním stylu a pozitivním vlivu pobytu v přírodě

12:00 – oběd

13:00 – odpolední klid

14:00 – hra Odpověz mi na otázku

15:00 – výšlap na rozhlednu kde bude vystaven totem

19:00 – večeře

20:00 – rozšifrování skryté cesty ke zlatu, které bude zakopáno u totemu

21:30 – posezení u ohně s kytarou a opékání buřtů

23:00 – večerka

Neděle

7:00 - budíček + rozcvička + ranní hygiena

8:00 – snídaně + informace o dalším dění

9:00 – 10:30 – výroba náramků ze získaných korálků + ceremoniál předávání certifikátů

10:30 – 12:00 – sbalení a úklid tábora

12:00 – oběd + slavnostní zakončení

12:30 – odjezd domů

14:00 – příjezd do Šternberka

14:00 – 14:30 – rozloučení, ukončení

5.3.6 Zajištění dopravy a materiálu

Doprava

Vést kurz v místě bydliště je výhodné proto, aby se nemusela řešit doprava. Ovšem jak jsem již zmínil v kapitole o místě kurzu, předpokládejme, že ne každý má ve svém městě

k dispozici les, skály a vodu (řeky, splavy, jezera, studánky, bažiny). Proto mezi další důležité složky patří doprava na místo akce. Přichází možnost, buď účastníkům zadat informace o místě kurzu, kdy se na místo určení a zpět musí dostavit svépomocí nebo zajistit dopravce, se kterým bude sepsána smlouva. V našem případě jsme se rozhodli sepsat smlouvu s firmou Dopravomat. Firma nám poskytne dopravu na místo kurzu a také zpět.

V místě kempu se pak budeme dopravovat pěšky. Dva členové organizačního týmu pojedou na místo dříve, aby nachystali a doladili poslední nedokonalosti, cestovní náklady jim pak budou proplaceny. Pro případ potřeby bude po celou dobu konání tábora k dispozici auto. To nám mimo jiné zajistí dovoz spacáků při pátečním přespání v přírodě.

Materiální vybavení

Pronájem prostředků v našem případě přírodní výchovy hraje významnou roli, neboť se při ní budeme využívat nejrůznějších sportovních outdoorových aktivit typu - vodácké aktivity, horolezectví, přežití v divočině a stavba improvizovaných přístřešků. Důležité je také zajistit materiální vybavení na kreativní aktivity, vzdělávací aktivity, odměny a ostatní aktivity a hry. Součástí povinného vybavení účastníků budou spacáky.

Sportovní aktivity

Pro provozování sportovních aktivit je nutné zajistit vybavení, které je ke každému sportu specifické a nezbytné. K lepšímu přehledu potřeb je rozdělení vybavení podle sportů:

- Horolezectví – sedák (30ks), lano (10ks), karabina + jistící kyblíky (10ks), přilba (30ks), lezečky (30ks - v přihlášce bude uvedeno číslo nohy), set expresek (15ks)
- Vodní turistika – šestimístný raft s vybavením pro celou posádku - vesty, pádla, pumpa, loďní pytel (6x)
- Pro další sportovní aktivity budeme potřebovat fotbalový balón (3x), volejbalový balón (3x), jízdní kola (5x), přilba (30x)

Kreativní aktivity

V kreativních aktivitách si během týdne děti vyzkoušejí zdobit si trička přírodními materiály. Pro tyto potřeby je zajistit trička (36ks). Na konci kurzu si budou vyrábět děti náramky, a proto budeme potřebovat silon. K dalším aktivitám budeme potřebovat papíry, barevné papíry, fixy, pastelky, nůžky, lepidla, lepicí pásy a jiné kancelářské potřeby. V rámci kurzu bude také výroba z přírodních materiálů, a proto budeme potřebovat nože (15ks).

Vzdělávací aktivity

Ke vzdělávacím aktivitám budeme potřebovat dataprojektor, který vlastní jeden z organizátorů a je ochoten ho vypůjčit. K tomuto je nutné zajistit notebook, který zajistí hlavní vedoucí.

Ostatní aktivity a hry

Pro venkovní aktivity je důležité mít k dispozici - lana (10ks), provázky, buzola (15x), staré upravené speciální lyže (5x), PVC trubky (6x), čajové svíčky (100x), svíčky (30x), klíče a zámky (5x), zlatý sprej (1x), truhla (1x), ešus (5x), pilka (1x), sekyrka (1x).

Odměny

Každý účastník, který se tábora zúčastní, dostane svou 0,5 litrovou sportovní lahev se svým jménem. Proto jsou do odměn zahrnuty lahve pro děti (30ks). Zahrnujeme zde také korálky (800ks), které budou dostávat v průběhu tábora za dílčí aktivity a na konci kurzu si budou moci vytvořit náramky na památku. Děti odměníme také certifikátem o splnění kurzu (30ks), který obdrží na jeho konci.

5.3.7 Rozpočet kurzu

Abychom stanovili cenu, je důležité si sestavit rozpočet. Ten je tvořený na jedné straně z nákladů a na druhé straně z výdajů a je sestavován na základě aktuálních cen dopravy, ubytování, materiálu a stravování.

Celkový rozpočet je předběžně 161 195 Kč. Cena pro jednoho účastníka je tedy předběžně 4 207 Kč. Pokud dojde ke zbytku peněz, bude rozpočítán a vrácen účastníkům. Celková suma se bude odvíjet od úrovně finančního krytí získaným dotacemi.

Následující tabulka shrnuje předpokládané položky s příjmy a s výdaji kurzu.

PŘÍJMY	VÝDAJE
Příjmy od účastníků – 126 195,- (4 207,- osoba)	Doprava – 6 920,-
Město Šternberk – 15 000,-	Ubytování – 29 580,-
Olomoucký kraj – 20 000,-	Stravování – 50 400,-
	Materiál – 31 725,-
	Organizační tým – 28 000,-

	Další náklady – 6 200,-
	Rezerva – 9 000,-
Celkem: 161 195,-	Celkem: 161 195,-

Tabulka 1. Přehled příjmů a výdajů.

5.3.7.1 Výdaje

Dle Hanuše a Chytilové (2009) jsou náklady, které se nejčastěji vyskytují:

Doprava:

Autobusovou dopravu pro nás zajišťuje firma Dopravomat. Firma nám poskytla nabídku autobusu za celkovou cenu 5920 Kč. Ceník jízdy je 37,- za ujetý kilometr. Uvedená cena zahrnuje přepravu na místo a zpět. Jízda nadvakrát je výhodnější než čekání autobusu. Celkový počet kilometrů, které autobus urazí, je přibližně 160 km. Nesmíme zapomenout na cestovní náklady organizačnímu týmu, který pojedje na místo předem, aby nachystal a doladil poslední nedokonalosti. Cestovní náklady pro realizační tým činí zhruba 1000 Kč.

Ubytování:

Ubytování je zařízeno v areálu Penzionu Velkého Sedla. Po předchozí domluvě pronájem plochy a využívání sociálních zařízení v tomto areálu činí 10 080 Kč.. Na ploše budou postaveny týpí, ve kterých budou účastníci ubytováni. Vzhledem k počtu účastníků je nutno pronajmout 4 týpí. Jedno další týpí bude pronajato jako základna. Celkem tedy bude pronajato 5 týpí. Pronájem nám poskytne firma Sapazi. Cena pronájmu jednoho stanu s montáží na 2 - 9 dní činí 3500,-. K ceně pronájmu si firma připočítává dopravu a to v ceně 2 000 Kč. Celkové náklady na ubytování činí tedy 29 580 Kč.

Stravování:

Stravování je zajištěno v penzionu Velké Sedlo. Plná penze se svačinami, včetně zajištění buřtů (nebo jiné alternativy) a ingrediencí pro venkovní vaření pro jednu osobu činí 200 Kč na den. Zahrnuje jak stravování pro účastníky tak i pro realizační tým. Cena také zahrnuje pitný režim po celý den. Celková cena na stravování je přibližně 50 400 Kč.

Materiál:

Veškeré sportovní vybavení a vybavení pro venkovní aktivity, vyjma horolezectví a vodní turistiky, bude poskytnuto organizací DDM Šternberk. Materiál pro horolezectví nám poskytne firma Lukymountain. Cena za vybavení včetně dopravy na místo a zpět je 7 800 Kč. Materiál

pro vodní turistiku nám poskytne půjčovna lodí na Moravici, která nabízí zapůjčení raftů včetně vybavení a dopravy. Cena zapůjčení je 2100 Kč za jeden raft a dohromady tedy 12 600 Kč.

Do potřebného materiálu zahrnujeme také trička 2 520 Kč, sportovní lahve včetně potisku 2 160 Kč, korálky 1200 Kč, silon 50 Kč a certifikáty 240 Kč. Nezbytné jsou také papíry, barevné papíry, fixy, pastelky, nůžky, lepidla, lepicí pásky a jiné kancelářské potřeby, které dohromady činí 1 400 Kč. Pro venkovní aktivity jsou nutné také lana, provázky, buzola, nože, sekyrka a pilka a staré speciálně upravené lyže, které nám zapůjčí DDM Šternberk.

Nutné je zakoupit PVC trubky 300 Kč, čajové svíčky 150 Kč, svíčky 200 Kč, klíče a zámky 200 Kč, zlatý sprej 80 Kč, truhla 100 Kč, ešus 625 Kč.

Materiální zajištění tedy dohromady činí zhruba 31 725 Kč.

Organizační tým:

Organizační tým bude svou činnost provádět na základě dohody o provedení práce. Mzda pro vedoucí a instruktory činí 800 Kč/den. Stravování a ubytování je jim hrazeno. Celkem bude na kurzu 5 vedoucích a instruktorů a celkové náklady na organizační tým tedy činí 28 000 Kč.

Další výdaje:

Mezi další výdaje patří poplatky za výrobu plakátů a letáčků na propagaci a to 800 Kč. Nesmíme zapomenout také na pojištění účastníků i organizačního týmu, které činí 5 400 Kč. Další výdaje tedy činí přibližně 6 200 Kč

Rezerva:

Finanční rezerva nám poslouží k tomu, abychom popřípadě nemuseli šetřit na programu, ale naopak ho mohli vylepšit. Využijeme ji také při neočekávaných výdajích. Jako rezervu jsme si určili 300 Kč na jednu osobu a tedy dohromady 9 000 Kč.

5.3.7.2 Příjmy

Mezi hlavní příjmy patří především příjmy od účastníků, které činí 4 207 Kč na osobu a dohromady tedy 126 195 Kč. Aby účastníci nemuseli platit vysokou částku za kurz, budeme se snažit využít dotací a to především příspěvku od města Šternberka a Olomouckého kraje.

Město Šternberk

„Město Šternberk může poskytovat dotace na podporu účelu, který určí v dotačním programu. Termín pro podání žádostí se stanoví v příslušném dotačním programu. Dotační programy budou vyhlašovány zpravidla v závěru roku“ (Město Šternberk, 2019).

Pro náš projekt jsme se rozhodli využít dotačního programu **Podpora pořadatelů sportovních akcí a volnočasových aktivit** města Šternberka, který poskytuje dotace a to za účelem uspořádání jednorázové sportovní akce pro veřejnost v daném roce, pořadatelství série

sportovních akcí pro veřejnost v daném roce nebo podpory klubové činnosti zaměřené na sport a aktivní trávení volného času. Žadatelem může být pouze fyzická nebo právnická osoba s trvalým pobytem či sídlem na území města Šternberka a/nebo vyvíjející činnost na území města Šternberka. Žadatel může podat max. 3 žádosti a má povinnost umožnit členům věcně příslušné komise a úředníkům Městského úřadu Šternberk provést kontrolu pravdivosti a úplnosti údajů uvedených v žádosti o dotaci (Program pro poskytování dotací z rozpočtu města Šternberka v roce 2020, 2019).

Lhůty pro podání žádosti jsou zveřejněny na oficiálních stránkách města Šternberku a je nutno je dodržovat. Místem pro podání žádosti je podatelna Městského úřadu Šternberk, budova Opavská 1. Žádost lze podat pouze na předepsaném formuláři. Formuláře žádostí jsou k dispozici na oficiálních internetových stránkách města www.sternberk.eu nebo u administrátora a je ji třeba podat v listinné podobě, se všemi přílohami uvedenými ve formuláři, elektronická verze se nepřipouští. (Program pro poskytování dotací z rozpočtu města Šternberka v roce 2020, 2019)

Žádat budeme o dotaci ve výši 15 000 Kč. Tu využijeme na náklady spojené s pořizováním vybavení pro táborovou činnost, konkrétně pronájem týpí a sportovního vybavení, které specifikujeme v žádosti.

Dle informací získaných z oficiálního dokumentu dostupného na stránkách města Šternberka (Program pro poskytování dotací z rozpočtu města Šternberka v roce 2020, 2019) jsou pro podporu stanoveného účelu stanoveny tzv. uznatelné a neuznatelné náklady. Dotace může být poskytnuta jen na uznatelné výdaje neinvestičního charakteru:

Za uznatelné náklady jsou považovány zejména:

- pronájem prostor pro vyvíjení činnosti nebo uspořádání akce
- nákup spotřebního materiálu pro vyvíjení činnosti
- pořízení vybavení pro táborové činnosti (např. stany, sportovní náradí a náčiní – musí být specifikováno v žádosti
- honoráře vč. poplatků za užití autorských práv
- zajištění akce (pořadatelská služba, moderátor)
- technické zabezpečení (např. zapůjčení/pronájem mobiliáře, zvuk, světla)
- použití vratných (opakovaně použitelných) nápojových kelímků (zapůjčení, doprava a mytí)
- propagace

Za neuznatelné náklady, na které nelze využít dotaci, se považuje:

- pořízení hmotného i nehmotného majetku s výjimkou pořízení táborového vybavení
- osobní náklady
- finanční odměny a peněžní dary
- úhrada služeb účetních a daňových poradců; vedení účetnictví
- pohoštění, občerstvení, rauty a nákup potravin
- daně (výjimkou je daň z přidané hodnoty v případě, že příjemce dotace je neplátce této daně nebo mu nevzniká nárok na odpočet této daně)
- poplatky za telefon, internet
- úhrada penále, srážek a dalších finančních postihů
- splátky půjček, úvěrů vč. úroků, odpisy hmotného i nehmotného majetku, akontace leasingu a leasingových splátek vč. pronájmu hmotného majetku
- správní, soudní a bankovní poplatky
- pojištění majetku
- dotaci nelze použít formou zápočtu, ale pouze úhradou nákladů

Olomoucký kraj

Využít plánujeme také Krajských dotačních programů, které jsou poskytovány pro rozvoj Olomouckého kraje a uspokojování všestranných potřeb jeho obyvatel. Konkrétně bychom chtěli získat finanční příspěvky z **Programu na podporu práce s dětmi a mládeží v Olomouckém kraji** (Olkraj, 2020).

„V rámci dotačního programu budou podporovány činnosti nekomerčního, neziskového a obecně prospěšného charakteru v oblasti práce s dětmi a mládeží v jejich volném čase, bude zabezpečena podpora naplňování cílů Koncepce podpory mládeže na období 2014 – 2020 přijaté usnesením vlády č. 342 ze dne 12. května 2014, podpora rozvoje práce s dětmi a mládeží, neformálního a zájmového vzdělávání na krajské úrovni, podpora nabídky volnočasových aktivit, jak v rámci členské základny jednotlivých organizací, tak i aktivit určených pro neorganizované děti a mládež ve volném čase (podpora celoroční činnosti i jednorázových akcí včetně táborů) a podpora realizace projektů na krajské, regionální i místní úrovni organizacím pracujícím s dětmi a mládeží, které naplňují cíle a priority dotačního programu“ (Olkraj, 2020)

„Dotační program je určen pro nestátní neziskové organizace, které mají ve svých stanovách přímo zakotvenou práci s dětmi a mládeží, střediska volného času, domy dětí a mládeže zapsaná v rejstříku škol a školských zařízení bez rozdílu zřizovatele a informační centra pro mládež se sídlem v Olomouckém kraji“ (Olkraj, 2020).

„Dotace je poskytována na uznatelné výdaje neinvestičního charakteru výslovně uvedené ve Smlouvě/Informaci o zaslání finančního příspěvku. Dotace je přísně účelová a její čerpání je vázáno jen na financování akce/činnosti, na kterou byla poskytnuta“ (Olkráj, 2020).

V našem případě o dotaci budeme žádat jménem Domu dětí a mládeže Šternberk, který spadá pod okruh oprávněných žadatelů. Žadatel může v rámci vyhlášeného dotačního programu podat pouze jednu žádost. V souladu s pravidly může být poskytnuta dotace v rozmezí 10 – 30 000 Kč. Pro náš projekt budeme žádat finanční příspěvek ve výši 20 000 Kč. Dotaci lze poskytnout pouze na základě řádně vyplněné elektronické žádosti a doručené žádosti. Vzor žádosti je zveřejněn spolu s programem na webových stránkách Olomouckého kraje. Je nutné si hlídat lhůty pro podání žádosti, které jsou včetně povinných příloh uvedeny na oficiálních stránkách Olomouckého kraje.

5.3.8 Propagace

Využijeme několik způsobů jak dosáhnout toho, abychom zajistili dostatečný počet účastníků na kurzu. Jako vhodnou reklamu pro náš projekt jsme zvolili především tištěnou propagaci ve formě plakátů a letáčků, které budou rozmístěny do místních škol Šternberku a v budově DDM Šternberk. Vzhledem k nízkým finančním nákladům jsme si jako další metodu propagace zvolili, internet. Vytvoříme událost na facebooku a tím budeme šířit naši akci i na sociálních sítích. Také na webových stránkách města Šternberk budou zveřejněny plakáty společně s propozicemi projektu. V neposlední řadě oslovíme také místní zpravodaj Šternberka. Sepíšeme a uveřejníme v něm článek o události. Začátek propagace máme v plánu na období od začátku dubna až do období samotné realizace projektu. Propagaci má na starosti Dominik Pospíšil.

6 Diskuze

Analýza kurzů měla za cíl zjistit silné a slabé stránky kurzů realizovaných organizací DDM Šternberk v letech 2016 – 2019 a to jak z pohledu účastníků tak i vedoucích. U účastníků bylo zjišťováno pohlaví, věk, co mají na tábore nejraději a co jim naopak nejvíce vadí. Zajímalo nás také, co si myslí o vedoucích, o délce kurzu a jaké mají zkušenosti s outdoorovými aktivitami. U vedoucích bylo zjišťováno také pohlaví, věk, jejich současná profese nebo studium, kolika táborů se zúčastnili jako instruktoři. Zajímalo nás také jejich názor na úroveň přípravy kurzů, co je pro ně hlavním důvodem podílení se na organizování kurzů, v čem vidí možný problém do budoucna v pořádání kurzů a co je přivedlo k práci s dětmi.

Na základě této analýzy a rozhovoru s hlavní vedoucí kurzů, organizovaných v letech 2016 – 2019 jsem získal cenné podněty, ze kterých jsem se inspiroval při tvorbě manuálu pro realizaci kurzu přírodní výchovy. V průběhu vytváření manuálu jsem se často zamýšlel, jestli bude fungovat tak, jak by měl. Vzhledem k tomu, že jsem při tvorbě vycházel z díla Zážitkově pedagogické učení (Hanuš a Chytilová, 2009), Instruktorského slabikáře (Beneš a spol., 2002) a knihy Tábory a jiné zotavovací akce (Harmach, 2004) předpokládám, že by vytvořený manuál měl být pro potřeby mé bakalářské práce dostačující. Cenným zdrojem pro mou teoretickou část byly také mé vlastní zkušenosti a poznatky.

6.1 Limity práce

Kvůli nařízení vlády související s virem COVID-19 není praktická část mé práce zpracována podle původního plánu. Nenaskytla se mi možnost zrealizovat kurz a provést jeho analýzu kvůli vyhláškám vlády. Rovněž byli omezené doplňující služby nezbytné pro chod těchto akcí. Musel jsem tedy přehodnotit praktickou část.

7 Závěry

Hlavním cíle práce vytvořit manuál pro přípravu kurzu přírodní výchovy pro adolescenty, který bude sloužit jako inspirace pedagogům a vedoucím při projektování kurzů.

Dílčím cílem bylo analyzovat dostupnou literaturu. Při plnění tohoto úkolu jsem nastudoval mnoho odborných teoretických poznatků, které jsem využil při tvorbě manuálu.

Dalším dílčím cílem bylo analyzovat již proběhlé kurzy organizované DDM Šternberk v letech 2016 – 2019. Cílem této analýzy bylo zjistit silné a slabé stránky těchto kurzů, ze kterých jsem následně vycházel.

Mezi úkoly mé práce patřilo navrhnout dotazník a to jak pro účastníky, kteří se účastnili kurzů pod organizací DDM Šternberk, ale také pro ty, kteří na těchto táborech působili jako vedoucí a instruktoři. Dalším úkolem bylo tyto dotazníky vyhodnotit a zpracovat.

Úkolem mé práce bylo také provést rozhovor s hlavním vedoucím kurzu. Ten mi poskytl mnoho zajímavých informací a postřehů, které se týkali již realizovaných kurzů. Inspiroval mě také zajímavými podněty pro tvorbu kurzu, ale i poskytl návrhy ke zlepšení a varoval mě, čemu bych se měl naopak při tvorbě projektu vyhnout.

Přínosem práce je vytvoření manuálu, který slouží jako praktický návod, jak kurzy připravovat. Věřím, že by se vytvořený materiál mohl stát zajímavou inspirací pro pedagogy, vedoucí ale i pro všechny zájemce o toto téma, mohlo by jim to usnadnit práci při projektování kurzu. Současně může být manuál použit pro další rozvoj daného tématu a být východiskem pro další výzkumnou práci. Také doufám, že práce napomůže při rozvíjení nauky přírodní výchovy a ovlivňování životního postoje mladé generace. V neposlední řadě předložím nastíněný koncept přípravy tohoto kurzu pracovníci DDM Šternberk jako inspiraci pro jejich další kurzy.

8 Souhrn

Tato bakalářská práce na téma Příprava kurzu přírodní výchovy pro adolescenty se zabývá přírodní výchovou a tvorbou manuálu pro přípravu kurzu. Již v úvodu jsem zmínil, jaký byl můj motiv a proč je dobré dané téma zpracovat.

Teoretická část práce je věnována veškerým poznatkům, týkající se řešené problematiky. Vysvětluje základní pojmy a odborné poznatky, které jsou nezbytné ke zpracování daného tématu.

V další části jsou formulovány jak hlavní, tak vedlejší cíle této práce. Následující čtvrtá kapitola metodika popisuje všechny použité metody a techniky.

V praktické části práce se věnuji analýze již proběhlých kurzů realizovaných organizací DDM Šternberk v letech 2016 – 2019. Většina pozornosti je však věnována tvorbě manuálu pro přípravu kurzu pro věkovou kategorii adolescentů. Při zpracování materiálu jsem vycházel především z analýzy kurzů, odborných teoretických poznatků ale také z mých vlastních zkušeností instruktora volnočasových aktivit.

Manuál zahrnuje 8 bodů projektování. Nejprve popisuje tvorbu základní myšlenky, téma, záměr, cíle kurzu a cílovou skupinu. V další části pak popisuje termín a místo, realizační tým, zajištění ubytování a stravování, sestavení programu, zajištění dopravy a materiálu, rozpočet kurzu a propagaci.

9 Summary

This bachelor's thesis on the topic of preparation of a course of natural education for adolescents deals with natural education and the creation of a manual for the preparation of the course. I already mentioned in the introduction what my motive was and why it is good to work on the topic.

The theoretical part of the work is devoted to all knowledge related to the problem. It explains the basic concepts and expertise that are necessary to process the topic.

In the next part, the main and secondary goals of this work are formulated. The following fourth chapter of the methodology describes all the methods and techniques which were used.

In the practical part of the work I analyze the courses already implemented by DDM Šternberk in the years 2016 – 2019. However, most attention is paid to the creation of a manual for the preparation of a course for the age group of adolescents. When processing the material, I relied mainly on the analysis of courses, professional theoretical knowledge but also on my own experience as an instructor of leisure activities.

The manual includes 8 design points. First, it describes the creation of the basic idea, topic, intention, course objectives and target group. In the next part, it describes the date and place, the implementation team, the provision of accommodation and meals, the compilation of the program, the provision of transport and materials, the course budget and promotion.

10 Referenční seznam

- Arnett, J. J. (2004) *Adolescence and emerging adulthood: a cultural approach*. Upper Saddle River, N. J.: Pearson Prentice Hall.
- Bacon, SB (1987). *Evoluce Outward Bound procesu* . ERIC.
- Belbin, RM (2012). *Role týmu při práci* . Routledge.
- Beneš, M., Bulis, K., Matoušek, P., Nevosad, M., & Nevosad, V. (2002). Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích 6 p/r.
- Beneš, Z., Dražanský, D., Haková, J., Hanuš, M., Hanuš, M., Hanuš, R., ... & Štěpánek, K. (2016). *Instruktorský slabikář: metodická příručka pro všechny, kdo organizují kurzy zážitkové pedagogiky*. Nadační fond Gymnasion.
- Borovice. Legislativa a některé vybrané normy pro práci s dětmi a mládeží a související [online]. 1.3.2020 [cit 15.4.2020]. Dostupné z <https://www.borovice.cz/dokumenty/legislativa/>.
- Burda, J. (2008). *Tábory a další zotavovací akce*. Národní institut pro další vzdělávání.
- Buzan, T., & Buzan, B. (2014). *Myšlenkové mapy*. BizBooks, Albatros Media as.
- Centrum zážitkové pedagogiky. *O nás* [online]. [cit. 2020-05-24]. Dostupné z: <http://www.psl.cz/o-nas>.
- Clayton, S; Myers, G. (2009). *Conservation Psychology : Understanding and Promoting Human Care for Nature*. Oxford, UK :Wiley-Blackwell.
- Csikszentmihalyi, M. (1996). *O štěstí a smyslu života*. Praha: Lidové noviny.
- Čihovský, J. (2006). *Sociologický výzkum*. Olomouc: Studijní text. Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci.
- Činčera, J. (2007). *Práce s hrou: pro profesionály*. 1. vyd. Praha: Grada.
- Čížková, J., et al. (2005). *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého.
- Dale, E. (1946). Kužel zkušenosti. *Audiovizuální metody ve výuce* , 1 , 37-51.

- Ferjenčík, J. (2000). Úvod do metodologie psychologického výzkumu [The introduction to the methodology of psychological research]. *Praha: Portál.*
- Franc, D. Martin, A. Zounková, D. (2007). *Učení zážitkem a hrou. Praktická příručka instruktora.*
- Frömel, K. (2002). *Kompendium psaní a publikování v kinantropologii.* Olomouc: Univerzita Palackého.
- Gardner, H. (1999). *Dimenze myšlení: teorie rozmanitých inteligencí.* Praha: Portál.
- Gifford, R. (1997). *Environmental psychology: principles and practice.* 2th ed. Boston: Allyn & Bacon.
- Henderson, B., & Vikander, N. (2007). *Nature first: Outdoor life the friluftsliv way.* Dundurn.
- Harmach, J., Hoffman, O., & Jírová, H. (2004). *Tábory a jiné zotavovací akce: průvodce jejich přípravou.*
- Hanuš, R., & Jirásek, I. (1996). *Výchova v přírodě.* Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava.
- Hanuš, R. & Chytilová, L. (2009). *Zážitkově pedagogické učení.* 1. vydání, Praha: Grada.
- HOFBAUER, B. (2004): *Děti, mládež a volný čas.* Praha, Portál, 2004. s. 173.
- Hora & kol. (1984). *Prázdniny se šlehačkou.* Praha: Mladá Fronta.
- Hradil, T., Toman, D., (2007). *Hnutí Brontosaurus – Pro přírodu, pro lidi.* Gymnasion: časopis pro zážitkovou pedagogiku.
- Jandourek, J. (2001). *Sociologický slovník. 1. vydání.* Praha: Portál.
- Jirásek, I. (2004). *Vymezení pojmů zážitková pedagogika.* GYMNASION 1, Jaro 2004. ročník 1., s. 10, 14, Praha: Prázdninová škola Lipnice. ISSN 1214-603X.
- Jochmann, V. (2018). *Výchova dospělých-andragogika. Pedagogická orientace, 1(1), 133-136.*
- Kirchner, J. (2009). *Psychologie prožitku a dobrodružství: pro pedagogiku a psychoterapii.* Brno: Computer Press.
- Klápště, P. (2008). *Příroda kolem nás. Metodika ke skautské stezce.* Praha: Junák.

- Kloosterman, P., & Giebel, K. (2007). *T-kit o hodnocení vzdělávání v práci s mládeží: Ochutnávka polévky* (svazek 10). Evropská rada.
- Komešník, B., & Fejtek, M. (1997). *Metodologie kinantropologického výzkumu: vybrané přednášky*. Gaudeamus.
- Krajhanzl, J. (2012). *Děti a příroda: Období dětského vývoje z hlediska environmentální výchovy. Úvod do environmentální výchovy a globální rozvojové výchovy: Soubor učebních textů*. Brno: Lipka.
- Krajhanzl, J. (2014). *Psychologie vztahu k přírodě a životnímu prostředí*. Brno: MUNI press.
- Librová, H. (1984). *Vztah obyvatel ke krajině. Spisy FF, 19(1), 527-534.*
- Křištofová, Z. (2008). *Specifické nároky funkcí vedoucích pracovníků*. Praha: Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra andragogiky a personálního řízení.
- Kočího, B. (1925). *Malý slovník naučný 1. díl*. B. Praha.
- Krško, J. (2016). *Dějiny trampingu v pohledu Boba Hurikána a Gézy Včeličky*.
- Kraus, B., Poláčková, V. et. al. (2001). *Člověk - prostředí - výchova*. 1. vyd. Brno: Paido.
- Kučerová, S. (2018). *Výchova hodnotami a k hodnotám. Pedagogická orientace, 1(1), 80-84.*
- Langmeier, J., Krejčířová, D. (1998). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada.
- Laqueur, W. (1962). *Young Germany: a history of the German youth movement*. Transaction Publishers.
- Macek, P. (2003). *Adolescence*. 2 doplněné vydání. Praha, Portál.
- Máchal, A. (2000). *Praktická ekologická výchova*. Brno: Rezekvítek.
- Martin, A. J., Turčová, I., & Neuman, J. (2016). *Turistika activities and games, dramaturgy, and the Czech outdoor experience. Routledge international handbook of outdoor studies, 297-306.*
- Másilka, D. (2003). *Zážitková pedagogika*. Diplomová práce, Univerzita Palackého, Fakulta tělesné kultury, Olomouc.
- Meisner, J. (1976). *Škola duševního zdraví (Kapitoly z mentální hygieny výchovně vzdělávacího procesu)*. Praha: SPN.

Město Šternberk. *Program pro poskytování dotací z rozpočtu města Šternberka v roce 2020* [online]. 12.11.2019 [cit. 26.7.2020]. Dostupné z: <https://www.sternberk.eu/mesto-sternberk/projekty-a-dotace/dotace-z-rozpocet-mesta/5132-dotacni-programy-na-rok-2020.html>

Město Šternberk. *Dotace z rozpočtu města* [online]. 12.11.2019 [cit. 26.7.2020]. Dostupné z: <https://www.sternberk.eu/mesto-sternberk/projekty-a-dotace/dotace-z-rozpocet-mesta.html>

Miles, L. (2007). *Physical activity and health. Nutrition Bulletin*, 32, 314-363.

Ministerstvo životního prostředí. *Státní program EVVO a EP 2016 – 2025* [online].

12.11.2019 [cit. 26.7.2020]. Dostupné z:

https://www.mzp.cz/cz/statni_program_evvo_ep_2016_2025

MZP. *Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016–2025*. [online]. 03. 01. 2016 [cit. 26.7.2020]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_program_evvo_ep_2016_2025/\\$FILE/OF-DN-SP_EVVO_EP_%202016_2025-20160725.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_program_evvo_ep_2016_2025/$FILE/OF-DN-SP_EVVO_EP_%202016_2025-20160725.pdf)

Nahler, G. (2009). *Ganttův diagram. In Dictionary of Pharmaceutical Medicine*. Springer, Vídeň.

Nakonečný, M. (2011). *Psychologie: přehled základních oborů*. Triton.

Neuman, J., (2000). *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě: [od 9 do 99 let]*. 3. vyd.

Praha: Portál.

Němec, J. (2002). *Od prožívání k pozitivitě*. 1. vyd. Brno: Paido.

Němec, J. (2007). Jaroslav Foglar a jeho čtenářské kluby.

Olomoucký kraj. *Krajské dotační programy* [online]. 01. 07. 2020 [cit. 26.7.2020]. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/krajske-dotacni-programy-2020-cl-4653.html>

Olomoucký kraj. *05_04_Program na podporu práce s dětmi a mládeží v Olomouckém kraji v roce 2020* [online]. 01. 07. 2020 [cit. 26.7.2020]. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/krajske-dotacni-programy-2020-cl-4653.html>

Olomoucký kraj. *Pravidla poskytování dotací z rozpočtu Olomouckého kraje - Dotační program – Program na podporu práce s dětmi a mládeží v Olomouckém kraji v roce 2020*

[online].01.07.2020[cit.26.7.2020].Dostupnéz:<https://udeska.olkraj.cz/ude/?Dota%C4%8Dn%C3%AD+programy+Olomouck%C3%A9ho+kraje>

Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B., Hrdličková, V., Pavlíková, A. (2002). *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Praha: Portál.

Pelánek, R. (2003). *Rukověť instruktora*. [online], Brno. [cit. 2020-24-05]. Dostupný na: <http://docplayer.cz/1107398-Rukovet-instruktora-radek-pelane.html>

Pelánek, R. (2008). *Příručka instruktora zážitkových akcí*. Praha: Portál.

Pence, OE (1930). *Vývoj myšlenky na vedení v YMCA*. Religious Education.

Perič, T., Levitová, A., & Petr, M. (2012). *Sportovní příprava dětí*. Praha: Grada.

Petrusek, M., & Vodáková, A. (1996). *Velký sociologický slovník* (Vol. 2). Karolinum.

Petty, G. (2002). *Moderní vyučování*. Praha: Portál.

Průcha, J., Walterová, E., Mareš J. (2009) *Pedagogický slovník. 6. aktualiz. a rozš. vyd.* Praha: Portál.

Rektořík, J., Pirožek, P., a Nová, J. (2015). *Projektový management ve sportu*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií.

Řehořková, M. (2018). *Výchova jako součást národní kultury*. Pedagogická orientace.

Skorunková, R. (2008). *Úvod do vývojové psychologie*. Hradec Králové: Gaudeamus.

Strejčková, E. (2005) *O tom, jak přibývá bariér mezi dětmi a přírodou, o souvisejícím výzkumu, a to vše jako výzva k řešení*. [online]. Příspěvek In: Internetový portál pro trvale udržitelný život. Praha.[Citace 1. 4. 2020]. Dostupné na: <<http://www.sustainable.cz/pribyvabarier.htm>>.

Sýkora, J. (2006) *Zážitkové kurzy jako nástroj pedagoga volného času*. 1. vyd. Praha: Gaudeamus Univerzita Hradec Králové.

Švestková, R. (2004) *Ekologická výchova*. In: Sisyfos: zpravodaj ekologické výchovy.

Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie. Proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál.

Turner, JM (2002). *Od Woodcraft k 'Leave No Trace': Wilderness, konzumerismus a environmentalismus v Americe dvacátého století*. Environmental History.

Vágnerová, M. (2000). *Vývojová psychologie: Adolescence* 1. vyd. Praha:

Portál.

Vágnerová, M. (2005) *Vývojová psychologie 1. Dětství a dospívání*. 1. vyd. Praha:

Karolinum.

Vajner, L. (2007). *Výběr pracovníků do týmu*. 1. vyd. Grada Publishing.

Vallory, E.(2016) *Světový skauting: Výchova ke globálnímu občanství*. Praha: Tiskové a distribuční centrum - Junák.

Van Matre, S. (1999). *Earth Education-a New Beginning*. 4. vydání. Greenville, USA. The Institute for Earth Education.

Vážanský, M. (1992) *Volný čas a pedagogika zážitku*. Brno: Rektorát MU Brno.

Vilímová, V. (2002). *Didaktika tělesné výchovy*. Brno: Paido.

11 Přílohy

11.1 Dotazník pro děti, které se zúčastnily letních táborů v Loučné nad Desnou v letech 2016 - 2019

1. Pohlaví:

- Dívka
- Chlapec

2. Věk:

3. Kolika táborů s DDM ses zúčastnil/a:

4. Na táboře v Loučné nad Desnou mám nejraději: (vyber 1-5 odpovědí)

- Cestování
- Volný den
- Hry
- Naučné aktivity
- Večerní posezení u ohně s kytarou
- Volný čas
- Kamarády
- Sport

5. Na táboře v Loučné nad Desnou mi nejvíce vadí: (vyber 1-5 odpovědí)

- Ranní vstávání
- Jídlo
- Stesk po domově
- Noční klid
- Hodně pohybu
- Málo pohybu
- Poslouchání vedoucích
- Hodně vzdělávacích aktivit

6. O vedoucích si myslím:

- Poslouchám je, ale nerad
- Jsou to kamarádi, které poslouchám, protože mají více zkušeností
- Jsou zbytečně přísní
- Normální vedoucí

7. Co si myslím o délce kurzu:

- Je příliš dlouhý
- Je akorát
- Mohl by trvat déle

8. Mám zkušenosti s outdoorovými aktivitami:

- Lezení
- Vodní turistika
- Tábornictví
- Cyklistika
- Pěší turistika
- Jízda na koni
- Nemám žádné zkušenosti

**11.2 Dotazník pro Instruktory, kteří se zúčastnili letních táborů
v Loučné nad Desnou v letech 2016 - 2019**

1. Pohlaví:

- Muž
- Žena

2. Věk:

3. Moje současná profese nebo studium:

4. Na kurz obvykle jezdím jako:

- Hlavní vedoucí
- Zdravotník
- Hospodář
- Instruktor

5. Kolika táborů jsem se zúčastnil/a jako instruktor:

6. Úroveň přípravy kurzu je:

- nedostatečná
- dostačující s výhradami
- dostačující

8. Co je pro mne hlavním důvodem podílení se na organizování kurzů:

- Kolektiv kolegů
- Dobrodružství
- Práce s dětmi
- Pobyť v přírodě

7. V čem vidím možný problém v pořádání kurzů do budoucna?:

- Klesající zájem účastníků či rodičů o tyto aktivity
- Nedostatek financí účastníků
- Nezájem ze strany vedoucích a mladších instruktorů

9. Co mne přivedlo k práci s dětmi:

- Kamarádi
- Rodina
- Účast na táborech v dětském věku

11.3 Záznam o rozhovoru s vedoucím kurzu

- **Dotazovatel:** Dobrý den, jste připraven k rozhovoru?
- **Dotazovaný vedoucí:** Jasně, vždy připraven.
- **Dotazovatel:** Dobře, tak můžeme začít. Začneme otázkou, jak dlouho jste již zaměstnancem DDM?
- **Dotazovaný vedoucí:** Tybrďo, už to bude 15 let.
- **Dotazovatel:** Kolika táborů jste za 15 let organizovali?
- **Dotazovaný vedoucí:** Už to bude něco přes 50
- **Dotazovatel:** Jaké témata jste vybírali?
- **Dotazovaný vedoucí:** Prvních pár táborů mělo různá témata jako: Harry Potter a jiné filmy, Indiáni a jiné klasiky. Ale dnes již témata nepoužívám, protože jsme

vypozorovali, že konkrétní téma přiláká jen účastníky, které téma zrovna osloví tak jsme přicházeli o účastníky, kterým se téma nezdálo.

- **Dotazovatel:** Co vidíte jako mínus táborů?
- **Dotazovaný vedoucí:** Určitě to že se zvyšují ceny za vše a tábor je tak pro rodiče finančně náročnější než poslat dítě za babičkou a jsme tak nuceni programové prostředky pečlivě zvažovat.
- **Dotazovatel:** Zkoušeli jste žádat o některé dotace?
- **Dotazovaný vedoucí:** Ne. Účastníci si kurzy platí sami ze svého což je mínusem a také to značně ovlivní počet zájemců. Do budoucna bychom ale měli zájem žádat o dotace, abychom mohli program na kurzech zkvalitnit. Když budou kurzy, rok co rok dražší, nebo chudší programově přijdeme o účastníky a to nechceme. Do budoucna bychom ale měli zájem žádat o dotace, abychom mohli program na kurzech zkvalitnit.
- **Dotazovatel:** Pokud tedy nepoužíváte téma, není obtížnější vymyslet programové prostředky na kurz?
- **Dotazovaný vedoucí:** Kurzy jsou každoročně hodně podobné, takže používáme osvědčené aktivity a účastníkům se to líbí.
- **Dotazovatel:** Není obtížné o prázdninách děti donutit, aby se ještě vzdělávali, myslím jako přírodní výchova z teoretického hlediska?
- **Dotazovaný vedoucí:** Sem tam už se objevuje nechuť dětí do některých aktivit, ale používáme metodiku ministerstva pro životní prostředí EVVO ve které jsou různé projekty a aktivity pěkně popsány zábavnou formou.
- **Dotazovatel:** Používali jste v některých kurzech formu zážitkové pedagogiky?
- **Dotazovaný vedoucí:** Tábory jsou vždy o zážitku, děti dnes tráví stále více času mimo přírodu, takže už to, že s nimi vyjedeme někam ven, kde jsou bez rodičů, je pro ně zážitkové, ale vyloženě naplánovat tábor jen s koncepty zážitkové pedagogiky jsme ještě nezkoušeli.
- **Dotazovatel:** Co je tedy podle vás hlavním důvodem, proč je stále zájem o tábory a o výchově v přírodě?
- **Dotazovaný vedoucí:** Vždy bude nauka prožitkem přímo v přírodním prostředí víc než lavice. A pro děti, které můžou být chvíli bez rodičů a divočít, je to konečně ochutnání zakázaného ovoce. Já a další z vedoucích jsme v dětství také projeli spoustu táborů a víme, jaký to na nás mělo vliv. Snažíme se také čerpat s osvědčených zdrojů, ale chápeme, že doba šla dopředu a příroda nebyla vždy in, ale zdá se mi, že kdo chce, tak si pokaždé najde cestu.

- **Dotazovatel:** Jakou formou propagujete Vaši akci?
- **Dotazovaný vedoucí:** Naši akci propagujeme formou letáku na informační tabuli DDM Šternberk, ale jinak přílišnou pozornost propagaci nevěnujeme.
- **Dotazovatel:** Já myslím, že jsem se zeptal na všechno, co jsem potřeboval. Máte vy nějaké otázky?
- **Dotazovaný vedoucí:** Emm.. žádné otázky asi nemám, jsem ráda, že jsem mohla nějak pomoci.
- **Dotazovatel:** Ano pomohla jste mi hodně. Můžu Vám děkovi za Váš čas a spolupráci.
- **Dotazovaný jedinec:** Také děkovi.

11.4 Informovaný souhlas

Informovaný souhlas

Vážená paní, jmenuji se Dominik Pospíšil a jsem studentem 3. ročníku oboru Rekreeologie na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci. Obracím se na Vás s prosbou o poskytnutí souhlasu o záznamu rozhovoru s Vaší osobou pro potřeby mé bakalářské práce. Cílem mé práce je vytvořit manuál pro přípravu a realizaci kurzu přírodní výchovy pro adolescenty, který se uskuteční v létě 2021 a to na základě již proběhlých kurzů, na kterých jste byla vedoucí. Informace které mi poskytnete, budou podnětem pro případné zlepšení a přípravu kurzu. Váš souhlas prosím stvrďte podpisem níže uvedeného prohlášení.

Prohlášení

Já, níže podepsaná, souhlasím se zpracováním záznamu o rozhovoru pro potřeby bakalářské práce. Autor práce mi poskytl veškeré informace související se spoluprací. Měla jsem možnost dotázat se na doplňující informace a mohla si předem vše zvážit.

Informovaný souhlas je vyhotoven ve dvou stejnopisech, každý s platností originálu. Jeden obdrží autor práce a druhý figurant.

Jméno a příjmení autora práce:.....

Podpis:.....

V..... dne:.....

Jméno a příjmení figurantky:.....

Podpis:.....

V..... dne:.....

11.5 Belbinův test týmových rolí

BELBINŮV TEST TÝMOVÝCH ROLÍ

Instrukce:

V každé části (I – VII), rozděl 10 bodů mezi jednotlivé věty podle toho, do jaké míry tě vystihují. V krajním případě můžete rozdělit těchto 10 bodů mezi všechny věty nebo dát všech deset bodů jedné větě.

1. Jak si myslím, že mohu být pro tým prospěšný:

A	Myslím, že dokážu rychle rozpoznat a využít výhody nových možností.	
B	Dokážu dobře spolupracovat s různými lidmi.	
C	Jsem nápaditý.	
D	Umím povzbudit ostatní, kdykoli si všimnu, že mohou nabídnout něco cenné.	
E	Mám schopnost dotahovat věci do konce.	
F	Jsem připraven postavit se dočasné nepopulárnosti, pokud budu mít chtěné výsledky.	
G	Rychle vycítím, co bude fungovat v situacích, které dobře znám (při hře).	
H	Umím nabídnout rozumné alternativní možnosti jednání.	

2. Jestli mám nedostatky v týmové spolupráci, může to být tím, že:

A	Se necítím dobře, pokud porady nejsou dobře vedené (zorganizované).	
B	Mám sklon respektovat ty, jejichž názor nebyl prosazován, i když byl cenný.	
C	Mám sklon k mnohmluvnosti, jakmile se v týmu začne mluvit o nových nápadech.	
D	Můj rozum mi říká „Ne!“, když chci do věci okamžitě a s nadšením s kolegy jít.	
E	Někdy jsem přísný, když je třeba rychle něco dodělat.	
F	Dělá mi potíže vést druhé, což je způsobeno tím, že jsem příliš citlivý na to jaká je v týmu atmosféra.	
G	Nechávám se unést vlastními myšlenkami a ztrácím kontakt s tím co se v týmu děje.	
H	Mí spoluhráči si myslí, že jsem úzkostlivý na detaily, a že mám strach, že se věci nebudou dařit.	

3. Když spolupracuji společně s druhými v nějakém cvičení, hře:

A	Mám schopnost na ostatní působit bez toho, že bych na ně vyvíjel nátlak.	
B	Jsem soustředěný a nedělám chyby z nepozornosti (nejsem roztržitý).	
C	Jsem připraven naléhat na to, abych měl jistotu, že porada (v kabině) nebude ztrátou času nebo že ztratíme ze zřetele hlavní cíl (výhra, atd.).	
D	Mohou se na mě spolehnout, že přijdu s originálním řešením, návrhem.	

E	Jsem vždy připraven bránit dobrý návrh.	
F	Velice rád hledám nové informace a myšlenky.	
G	Druzí si cení mé schopnosti posuzovat věci s chladnou hlavou.	
H	Je na mě spolehnoutí, že dohlédnu na to, aby se nejdůležitější úkoly zorganizovala, provedli.	

4. Můj přístup k týmové spolupráci spočívá v tom, že:

A	Mám zájem poznat své spoluhráče.	
B	Nestydím se mít námitky vůči názorům druhých nebo sám souhlasit s názorem menšiny (malá skupina).	
C	Dokáži nalézt důvod k odmítnutí nezdravých, škodlivých návrhů (nápadů).	
D	Mám talent na to zabezpečit fungování věci jakmile začne být plán realizován.	
E	Mám sklon přicházet s neobvyklým a vyhýbat se běžnému.	
F	Při jakémkoliv provádění cvičení mám sklon k perfekcionismu.	
G	Jsem ochoten využít kontakty mimo náš tým.	
H	Zajímají mne všechny názory, ale ve správné chvíli neváhám udělat rozhodnutí (jsem rozhodný).	

5. Při provádění různých cvičení v tréninku mne uspokojuje:

A	Rád přemýšlím a rozebírám situaci a zvažuji všechny možnosti.	
B	Zajímám se o nalezení praktických řešení situací vzniklých v průběhu cvičení.	
C	Jsem rád, když cítím, že podporuji dobré vztahy mezi spoluhráči.	
D	Mám velký vliv na rozhodování.	
E	Setkávám se spoluhráči, kteří mají co nabídnout.	
F	Dokážu ostatní přimět, aby souhlasili s nezbytnými postupy.	
G	Mám pocit, že dokážu věnovat všechnu svou pozornost úkolu.	
H	S radostí nalézám situace, které rozšiřují mou představivost.	

6. Jestli mám provést úkol (cvičení) v omezeném čase s neznámými spoluhráči tak:

A	Uchýlím se do ústraní, abych našel řešení situace.	
B	Byl bych připraven pracovat s člověkem, který dokáže řešit, i obtížný úkol.	
C	Rozdělil bych úkoly mezi členy týmu podle jejich možností a schopností.	
D	Stihl bych termín.	
E	Zachoval bych si chladnou hlavu a udržel schopnost uvažovat rozumně.	
F	Tlak z okolí bych nevnímal, soustředil bych se na účel.	
G	Pokud by skupina nedělala pokrok, přezval bych vedení.	
H	Otevřel bych diskusi ke stimulaci vzniku a pohybu nových myšlenek (Měl bych zájem o diskusi).	

7. Mým problémem je:

A	Jsem netrpělivý, když někdo proces brzdí a zdržuje.	
B	Mohu být kritizován, protože nedokáži správně situaci vyhodnotit.	
C	Moje snaha o náležité dokončení práce může zabrzdit další věci.	
D	Brzy se začnu nudit a spoléhám, že jiní ve mně zažehnou jiskru.	
E	Těžko dokáži začít něco dělat při nejasných cílech.	
F	Objasnění složitých problémů mi někdy dělá potíže.	
G	Snažím se potlačit názory ostatních, protože svůj považuji za lepší.	
H	Nerad se pouštím do diskusí, když mám proti sobě silnou protistranu.	

VYHODNOCENÍ

1. Do tabulky vepiš body

I.	A	B	C	D	E	F	G	H
II.	A	B	C	D	E	F	G	H
III.	A	B	C	D	E	F	G	H
IV.	A	B	C	D	E	F	G	H
V.	A	B	C	D	E	F	G	H
VI.	A	B	C	D	E	F	G	H
VII.	A	B	C	D	E	F	G	H

2. Převeď body do následující tabulky. Body ve sloupcích pak sečti.

	VY	VŮ	US	IN	ZD	PO	TÝ	DO
I.	G	D	F	C	A	H	B	E
II.	A	B	E	G	C	D	F	H
III.	H	A	C	D	F	G	E	B
IV.	D	H	B	E	G	C	A	F
V.	B	F	D	H	E	A	C	G
VI.	F	C	G	A	H	E	B	D
VII.	E	G	A	F	D	B	H	C
VIII.								

3. Nejvyšší skóre ukazuje, jak se dokáže konkrétní člen v týmu prosadit. Druhé nejvyšší skóre vyjadřuje jeho záložní roli. Dvě nejnižší skóre znamenají jeho slabiny.

Vysvětlivky:

VY – vykonavatel (realizátor)

VŮ – vůdce (koordinátor)

US – usměřovač

IN – inovátor

ZD – vyhledávač zdrojů

PO – pozorovatel, hodnotitel (vyhodnocovač)

TÝ – týmový hráč

DO – dokončovač, finišer (kompletovač)